

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 5 ΜΑΪΟΥ 1900

ΑΡΙΘ. 18

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ο Γρεβενών ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
- † Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ο Ἀρχιεπ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
- † Ο Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
- ΧΡ. ΠΑΠΑΓΓΕΩΡΓΙΟΥ (γραμματεὺς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 3
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ . . . 23
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμῖς
Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Φωτίου, ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἱ. Συνόδου—Ἡ ψευδοποιήτρια Εἰρήνη—Ἐκκλησιαὶ Βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου—Ἐγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ—Διάλεξις περὶ πρακτικῆς Θεολογίας—Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—Συνεδρία δύο Σωμάτων.— Σήμερον συνεκλήθησαν εἰς κοινὴν συνεδρίαν τὰ δύο Σώματα, ἡ ἀγία καὶ ἱερά Σύνοδος καὶ τὸ ἐντιμὸν Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Κατὰ ταύτην ληφθεῖσων ὑπ' ὄψιν καὶ δεκτῶν ἤδη γενομένων τῶν παραιτήσεων τῆς Α. Ε. τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ν. Σγουρίδου ἐφέντη, καὶ τῶν κατὰ τὴν Γενικὴν Ἐκλογικὴν Συνέλευσιν ὡς τοιοῦτων ἐκλεγέντων ἀξιολόγων Μ. Ι. Σταύρου καὶ Ι. Στραφίδου, τὰ δύο Σώματα ἐξελέξαντο εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ πρώτου μὲν τὸν Γ. Μελαχροινὸν ἐφέντην, τῶν δύο ἄλλων δὲ τοὺς κ.κ. Μηνᾶν Μαρτύρογλου καὶ Ἰπποκράτη Ζαχαριάρην ἐφέντην.

Ὡσαύτως μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐθνικοῦ Ζαπτείου ἐκπροσωποῦν ἐν αὐτῷ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐξελέγη ὁ Ἀντώνιος Σούρλας τέως ἀπλοῦν μέλος διατελὼν, εἰς ἀντικατάστασιν δὲ τούτου ἐν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ ὡς καὶ τοῦ παραιτηθέντος Κ. Βλαστάρη ἐξελέγησαν ἡ Α. Ε. ὁ Παυλάκης πικρᾶς Φενερλῆς καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Ἰωάννης Ἡλιάσκος.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς παραιτήσεως τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν

ἀξιολόγου Ζ. Ζήτη, ἐνεκρίθη ὅπως παρακληθῇ ἀρμοδίως, ὁ κ. Ζήτης ἵνα ἀποσύρῃ τὴν παραιτήσιν αὐτοῦ μὴ στερῶν τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα τῆς πολυτίμου καὶ τελεσφόρου ἡθικῆς συνδρομῆς καὶ τῆς ἐνδεειγμένης ζήλωτός τοῦ πρὸς αὐτὰ ἀφοσιώσεως αὐτοῦ.

—Γάμοι τῆς πριγκίπισσας Μαρίας μετὰ τοῦ Μαρκῆος Γεωργίου Μιχαήλοβιτς.— Ἐπὶ τοῖς ἐν Κερκύρᾳ τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τελεσθεῖσι γάμοις τῆς Α. Β. Υ. πριγκίπισσας Μαρίας, θυγατρὸς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν ἐλλήνων Γεωργίου μετὰ τῆς Α. Α. Υ. τοῦ Μεγάλου δούκως Γεωργίου Μιχαήλοβιτς, ἐφάλη αὐθημερόν ἐν τῷ ἐν Πέραιν ἱερῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας δοξολογία παρισταμένων τῶν Α. Α. Ε. Ε. τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος Νικολάου Μαυροκορδάτου, τοῦ ἐπιτετραμμένου τῆς Ρωσικῆς πρεσβείας Τσερπάτσεφ, τοῦ ἐπὶ τῆς συνάψεως συμβάσεων πληρεξουσίου τῆς Ἑλλάδος Δ. Στεφάνου, τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ τῶν δύο πρεσβειῶν, ἀπάντων ἐν μεγάλῃ στολῇ, πολλῶν ἐκ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος ὡς καὶ πολλῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν καὶ λογάδων ἐν μέσῳ πολλῆς συρροῆς λαοῦ. Ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη κατὰ τὴν δοξολογίαν ταύτην ἡ Α. Πανοσιολογιότης ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Α. Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Τανταλίδου. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Πατριάρχου μεταβάντες μετὰ τὴν δοξολογίαν εἰς τὸ μέγρον τῆς ἐλληνικῆς πρεσβείας ὡς καὶ εἰς τὸ τῆς Ρωσικῆς διεβίβασαν τῇ Α. Ε. τῷ πρεσβευτῇ ὡς καὶ τῷ ἐπιτετραμμένῳ τῆς ρωσικῆς πρεσβείας τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπὶ τῷ αἰσίῳ τούτῳ γεγονότι.

—Ἱερά Σύνοδος.— Τῆς συνοδικῆς συνεδρίας τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀπῆσαν οἱ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατοι μητροπολίται Δέρκων Καλλίνικος καὶ Σηλυβρίας Κωνσταντῖος ἀσθενοῦντες.

— *Εκλογή μητροπολίτου Σισανίου.* — Τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Σισανίου χηρευούσης ἀπὸ τινος ἔνεκα τοῦ θανάτου τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς Ἀθανασίου, ἡ ἀγία καὶ ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς χθὲς ἐσκέψατο περὶ πληρώσεως αὐτῆς. Προταθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀβύδου Νικοδήμου καὶ τῶν πανοσιολογιωτῶν ἀρχιεπισκόπων Σερραφείμ Σκαρούλη καὶ Μιχαὴλ Τριανταφυλλίδου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Σισανίου ὁ ἀρχιμ. Σερραφείμ.

— *Μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Καλλίνικος ἀποχαιρετίζας τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ τοὺς σεβασμιωτάτους συνοδικούς ἀρχιερεῖς ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ τῷ παρελθόντι σαββάτῳ, προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν ἐγκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων αὐτοῦ.

— *Μητροπολίτης Προικοννήσου.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Προικοννήσου Παρθένιος διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ χθρσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ, ἡγγεῖλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἑδρὰν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ ἐγκαρδίου ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

— *Πρώτη Ἀντιοχείας Σπυρίδων.* — Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀποστείλας τῇ Τρίτῃ Νεοχώριον τοῦ Βοσπόρου τὸν πανοσιολογιώτατον Μ. Ἀρχιεπίσκοπον Λαυρέντιον διηρώτησε τὰ περὶ τῆς υἱείας τῆς Α. Μ. τοῦ πατριάρχου πρώτην Ἀντιοχείας Σπυρίδωνος, περὶ οὗ διεδόθη ὅτι ἡσθένει σοβαρῶς· ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ Α. Μ. εἶχεν ἤδη καλῶς τὴν υἱείαν.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπισκέψατο κατ' οἶκον τὸν ἐκ τῶν νέων ἀγίων συνοδικῶν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννην.

Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ ἐπισκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ Ἀλέξανδρος Παντζίρης βένης.

Χθὲς δὲ αἱ Α. Α. Ε. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ὁλλανδίας Βέρκελιν μετὰ τοῦ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν παρεπιδημοῦντος G. Royaards, γενικοῦ γραμματέως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας τῆς Ὁλλανδίας.

— *Ἐκκλησιαστικὸν μέτρον.* — Κατ' ἀπόφασιν τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀπηγορεύθη τοῦ λοιποῦ ἡ τέλεσις τοῦ γάμου ἐν Ξενοδοχείοις, ὡς ἀπὸ τινος ἤρξατο κακῶς ὑπηρετομένη καὶ παρ' ἡμῖν ἡ συνήθεια αὕτη.

— *Ἀναχώρησις.* — Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἀπῆλθεν ἐπ' ἀδείᾳ εἰς Βιέννην πρὸς περίθαλψιν τῆς υἱείας αὐτοῦ ὁ ἐνταῦθα ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Νεαπόλεως Ἀρσένιος, προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν ἐγκρίτων φίλων καὶ συνοδευθεὶς μέχρις Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου Διοκαιοσχεῖας Νικοδήμου.

— *Δωρεὰ Γρ. Μαρασλῆ.* — Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Πρόποσι Ταταούλων ἱεροῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας παρεκάλει ὅπως διερμηνεύσωμεν τὰς ἐγκαρδίας εὐχαριστίας αὐτῆς τε καὶ τῆς κοινότητος ἀπάσης πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν ἐν Ὁδησσῷ φιλογενέστατον ἐθνικὸν εὐεργέτην Γρηγόριον Μαρασλῆν ἐπὶ τῇ ἱερᾷ δωρεᾷ, ἣν ἡ Α. Ε. ἐποίησατο ἐσχάτως εἰς τὸν εἰρημένων ναὸν ἀποστείλας ἐπιτάχιον χρυσοκέντητον.

— *Προϊστάμενος ἐν Ἀμβέρσῃ.* — Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχειροθέτησε τῇ παρελθούσῃ ἐβδομαδίᾳ εἰς ἀρχιεπισκοπὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τὸν ἐναγχος εἰς πρεσβύτερον χειροτονηθέντα Γεννάδιον Θέμελιν, μεταβαλόντα δὲ νῦν εἰς Ἀμβέρσην ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενον τῆς αὐτόθι ἐλληνικῆς ὀρθόδοξου κοινότητος.

† ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΒΟΛΟΤΩΦ.

Μετὰ βραχείαν ἀλλ' ὀξείαν νόσον ἐτελεύτησε τῇ 5ῃ Ἀπριλίου ἐν Πετροπόλει ἐν τῇ ἀκμῇ ἐτι τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων συγχρόνων ῥώσων θεολόγων Βασίλειος Βασιλιεβιτς Βόλοτωφ, καθηγητὴς τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐν τῇ Πνευματικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Πετροπόλεως. Πνεῦμα σπένιον, συννοῦν ἐν ἀπαρχμύλλῳ ἀρμονίᾳ ἀπέραντον μῆκεν μετὰ θαυμασίας ἐμβριθείας καὶ κρίσεως, ὁ ἀποθανὼν προῶως καθηγητὴς ἦτο ὄντως τὸ ἀγλάισμα τῆς Πνευματικῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετροπόλεως. Γνώστης εἰκοσι σχεδὸν γλωσσῶν, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, τινῶν δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἐντελεῖς κάτοχος, ἐπιστήμων βαθύς καὶ καλλιπέστατος ἀγορητής, συνήρπαζε διὰ τῶν ἐμβριθῶν αὐτοῦ ἀναγνωσμάτων τοὺς πολυπλήθεις πάντοτε ἀκροατάς αὐτοῦ, ἀδιακόπως δὲ ἐπλούτιζε τὴν ῥωσικὴν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν διὰ σοφωτάτων πραγματειῶν, δημοσιευομένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῷ μηνιαίῳ περιοδικῷ τῆς Ἀκαδημίας.

Ἡ τελευταία προθανάτιος πραγματεία αὐτοῦ ἦτο «Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Συρο-Περσικῆς Ἐκκλησίας. Τί γινώσκει ἡ ἱστορία περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Περσίᾳ». Ὁ μακαρίτης καθηγητὴς ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος ἐν τῇ συντάξει τῶν γνωστῶν ἀπαντήσεων τῆς Ῥωσικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν παλαιοκαθολικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ῥοττερδάμης, αἱ βαιθεῖαι δὲ ἱστορικαὶ αὐτοῦ γνώσεις οὐκ ὀλίγον ἐχρησίμευσαν καὶ κατὰ τὴν πρό διετίας προσέλευσιν τῶν Συροχαλδαίων εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ καθορισθῇ ὁ τρόπος τῆς προσδοχῆς αὐτῶν. Ἐνεκα τῆς τοιαύτης ἀξίας τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ εἶνε ἀπώλεια διὰ τὴν καθόλου ὀρθόδοξον θεολογικὴν ἐπιστήμην.

Ο ΤΣΑΡΟΣ ΕΝ ΜΟΣΧΑΙ

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Οἰκογένεια τῆς Ρωσσίας ἑώρα-
ταδε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ Πάσχα ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς
Ρωσσίας, τῇ χρυσοκορύμφῳ καὶ λευκολίθῳ Μόσχᾳ. Ὁ
προκληθεὶς ἐκ τῆς ἀμέσου συγχρωτίσεως τοῦ Αὐτο-
κράτορος μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν οὕτως ἱεραῖς ἡμέ-
ραις καὶ οὕτως ἱερῶ δια τὴν Ρωσσίαν τόπῳ ἐνθουσια-
σμός ἦτο ἀπερίγραπτος. Ὁ Αὐτοκράτωρ μετ' εὐλα-
δείας παραστάς ἐν ἀπάσαις ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις τῆς
Μ. Ἑβδομάδος, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως
ἐξέφρασε διὰ διαγγέλματος πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν
τὸν Μέγαν Δοῦκα Σέργιον καὶ τὸν Μητροπολίτην Μό-
σχας Βλαδίμηρον τὴν Αὐτοκρατορικὴν αὐτοῦ χαρὰν
καὶ εὐαρέσκειαν ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ τούτῳ συμπανηγυρισμῷ
τοῦ Πάσχα μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τὰ διαγγέλματα ταῦ-
τα ἔχουσιν ὧδε.

Ὑψηλὸν Διάγγελμα

δοθὲν

ἐπ' ὀνόματι τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος
τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Μόσχας
Μεγάλου Δουκὸς Σεργίου Ἀλεξάνδροβιτς.

Αὐτοκρατορικὴ Ὑψηλότης,

Ὁ διάπυρος πόθος Ἐμοῦ καὶ τῆς Δεσποίνης
Αὐτοκρατείας Ἀλεξάνδρας Θεοδωρόβνας ὅπως
διέλθωμεν μετὰ τῶν τέκνων Ἡμῶν τὰς ἡμέρας
τῆς ἐβδομάδος τῶν Παθῶν ἀξιωθώμεν τῆς κοινω-
νίας τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ ὑπαντήσω-
μεν τὴν Ἑορτὴν τῶν Ἑορτῶν ἐν Μόσχᾳ, ἐν μέσῳ
τῶν μεγίστων ἐθνικῶν ἱερῶν κειμηλίων καὶ ὑπὸ
τὴν σκέπην τοῦ μακραίωνος Κρεμλίνου, χάριτι
Θεῆα ἐπραγματοποιήθη.

Ἐνταῦθα, ἔνθα ἀδιαφθόρως ἐπαναπαύονται
οἱ εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ Ἱεράρχαι, ἐν μέσῳ
τῶν τάφων τῶν στεφηφόρων περισυλλογέων καὶ
διοργανωτῶν τῆς Ῥωστικῆς Γῆς, ἐν τῇ κοιτίδι
τῆς Μοναρχίας, ἀκαμάτως ἀναπέμπονται πρὸς
τὸν Βασιλέα τῶν βασιλευόντων προσευχαί, ἡρε-
μος δὲ χαρὰ πληροὶ τὴν ψυχὴν ἐν τῇ μετὰ τῶν
εἰς τοὺς ναοὺς συντρεχόντων πιστῶν τέκνων τῆς
ἀγαπητῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας κοινωνίᾳ.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ εἰσακούσῃ τῶν προσευχῶν
τούτων, νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς πιστεύοντας, νὰ συγ-
κρατήσῃ τοὺς ταλαντευομένους, νὰ ἀνασυνενώσῃ
τοὺς ἀποσπασθέντας καὶ νὰ εὐλογήσῃ τὸ Ῥωσ-

σικὸν Κράτος, ἀσφαλῶς ἀναπανόμενον ἐπὶ τῆς
ἀδιασαλεύτου ἀληθείας τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς
ἱερῶς διαφυλαττούσης τὴν οἰκουμένην ἀλήθειαν
τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης.

Ἐκ τῆς ἐν τῇ προσευχῇ συνενώσεως μετὰ
τοῦ λαοῦ Μου ἀντλῶ νέας δυνάμεις πρὸς ὑπηρε-
σίαν τῇ Ῥωσσίᾳ ὑπὲρ τῆς ὠφελείας καὶ τῆς δό-
ξης αὐτῆς, καὶ Μοὶ εἶνε εὐχάριστον σήμερον
ἀκριβῶς νὰ ἐκφράσω τῇ Ὑμετέρᾳ Αὐτοκρατορικῇ
Ὑψηλότητι καὶ δι' Ὑμῶν τῇ τιμιωτάτῃ μοι Μόσχᾳ
τὰ πληροῦντα τὴν ψυχὴν Μου αἰσθήματα.

Χριστὸς Ἀνέστη.

Ἐν Μόσχᾳ, 9 Ἀπριλίου 1900.

Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἰδιοχείρως ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς
Μεγαλειότητος ἐγράφη·

«ΝΙΚΟΛΑΟΣ»

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Μόσχας

καὶ Κοζλοβνὸς Βλαδηνιόφ.

Πανιερώτατε Μητροπολίτα Μόσχας Βλαδίμηρε.

Ἡ εὐπρέπεια τῆς ἀκολουθίας κατὰ τὴν Κυ-
ριακὴν τῶν Βαΐων ἐν τῷ πρωτοθρόνῳ νῶ πάσης
Ρωσσίας, τῷ μεγάλῳ τῆς Μόσχας, καθεδρικῷ
ναῷ τῆς Κοιμήσεως τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ κάλλος
τῶν ἀρχαίων μελῶν ἐν τῇ συγκινητικῇ ἐκτελέσει
αὐτῶν ὑπὸ τοῦ συνοδικοῦ, τοῦ ποτὲ πατριαρχι-
κοῦ, χοροῦ, καὶ αἱ ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος τῶν
Παθῶν, ἃς διήλθωμεν ἐν τῷ Κρεμλίνῳ τῆς Μό-
σχας, θὰ καταλίπωσιν ἐν Ἡμῖν ἀνεξάλειπτον
περὶ αὐτῶν μνήμην. Νῦν, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τοὺς
ἀρχιερατικοὺς κόπους ὑμῶν, λογίζομαι δίκαιον
νὰ τιμήσω ὑμᾶς δι' ἰδιαιτέρου δείγματος τῆς
Μοναρχικῆς Μου εὐδοκίας, ἀπονέμων Πανευμε-
νῶς ὑμῖν τὸν συναποστελλόμενον ἐπισυννημμένως
τῷ παρόντι ἀδαμαντοποίκιλον σταυρόν, ὅπως
φέρητε αὐτὸν ἐπὶ τῆς μίτρας.

Ἀνατιθεὶς Ἐμαντὸν εἰς τὰς εὐχὰς ὑμῶν,
διατελῶ εὖνους ὑμῖν.

Ἐν Μόσχᾳ, 9 Ἀπριλίου 1900.

Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἰδιοχείρως ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς
Μεγαλειότητος ἐγράφη·

«ΝΙΚΟΛΑΟΣ»

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ Τῇ ΚΥΡΙΑΚῃ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ

ΕΝ Τῷ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῷ ΝΑῶ

ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Φωτίου, Ἀρχιεπισκοπάρχου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Αἶνος καὶ δόξα τῷ Παναγὰθῳ Θεῷ, ὅτι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου αὐτοῦ Πνεύματος καὶ πάλιν συνήγαγεν ἡμᾶς κατὰ τὴν σεπτὴν ταύτην ἡμέραν, καθ' ἣν αἶροντες τοὺς κλάδους τῶν βαΐων βοῶμεν τῷ υἱῷ Δαυὶδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Ὡσαννὰ ἐν τοῖς υἱίστοις. Καὶ πάλιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ γλυκύτατος ἡμῶν Ἰησοῦς, ἐκπληρῶν τὴν τοῦ Προφήτου Ζαχαρίου προφητείαν θριαμβευτικῶς εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν ἀποκτείνουσαν τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσαν τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν καὶ σείει τὴν πόλιν καὶ τίθησιν εἰς κίνησιν ὅλον τὸν λαόν, ἐκπεπληγμένον καὶ συγκεκινημένον ἔκ τε τῶν προηγουμένων αὐτῷ θαυμάτων καὶ ἰδίᾳ ἐκ τοῦ προσφάτως γενομένου θαύματος τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ φίλου αὐτοῦ, τοῦ τετραήμερου Λαζάρου. Καὶ πάλιν ὁ Κύριος ἡμῶν ἔρχεται ἐπὶ τὸ ἐκούσιον πάθος, καίτοι γνώσκων καλῶς ἐκ τῶν προτέρων τὰ ἀναμένοντα αὐτὸν δεινά. Ἀλλ' ἔφθασε πλέον ὁ καιρὸς, ὁ ὑπὸ τῶν ἀνεξιχνιάστων βουλῶν τοῦ Θεοῦ ὀρισθείς, ἵνα τυθῇ ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀποφασίσας νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τούτῳ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ ἄνοδον, ἀπεφάσισεν αὐτὸ ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως. «Ἐγένετο, λέγει ὁ θεηγόρος Λουκᾶς, ἐγένετο, ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ» (Λουκ. 9, 51) δηλαδή ὅτε συνεπληροῦντο πλέον αἱ ἡμέραι τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου καὶ προσήγγιζον αἱ ἡμέραι τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως αὐτοῦ, ἀπεφάσισεν ἀμεταθέτως νὰ πορευθῇ εἰς Ἱερουσαλήμ. Τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ καθ' ὁδὸν ἀνακοινοῦται ἐπανειλημμένως εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ προλέγει καὶ τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ἥτοι τοὺς ἐμπυσμούς, τοὺς ἐμπαιγμούς, τὰ ρα-

πίσματα, τὰς μαστιγώσεις, τὸν θάνατον. Οἱ μαθηταὶ μετὰ θάμβους καὶ φόβου ἀκούουσι ταῦτα καὶ λυποῦνται· ὁ δὲ Πέτρος τολμᾷ καὶ ἐπιτιμᾷ τὸν Κύριον λέγων αὐτῷ· ἰλεὺς σοι Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο· ἀλλ' εἰς ἀπάντησιν ἀκούει τὴν αὐστηρὰν ἐκείνην ἐπιτίμησιν· αὐπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων» (Ματθ. 16, 22), θέλων νὰ ἐμποδίσῃς τὸ κοσμοσωτήριον ἔργον, ὅπερ μέλλω ἵνα τελέσω. Ἀπεφάσισε λοιπὸν ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως καὶ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ πρὸ οὐδενὸς κωλύματος ἐννοεῖ νὰ ἐγκαταλίπη. Καὶ ταῦτα μὲν ἀποβλέπουσι τὰς τελευταίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ καὶ ἅπας ὁ λοιπὸς ἐπὶ τῆς γῆς βίος αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ σταθερὰ καὶ διαρκὴς ἐκτέλεσις τοῦ θελήματος τοῦ οὐρανίου αὐτοῦ Πατρός, δι' ὃ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον. Ὁ ἐπὶ τῆς γῆς δὲ οὗτος βίος τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἀγαπητοί, εἶνε, ὡς γνωστόν, τύπος καὶ ὑπόδειγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ ἡμετέρῳ βίῳ νὰ μιμώμεθα «ὑπόδειγμα ἔδωκα ὑμῖν» εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ δι' αὐτῶν πᾶσιν ἡμῖν, ἵνα, «καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε» (Ἰωάν. 13, 15). Ὁ δὲ ἀπόστολος Πέτρος λέγει «Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσῃτε τοῖς ἰχνεσιν αὐτοῦ, ὡς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, ὡς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως» (1. Πέτρ. 2, 21), καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὡσαύτως λέγει «μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ ἐγὼ Χριστοῦ» (1. Κορ. 11, 1). Ὁ ἐπὶ τῆς γῆς λοιπὸν βίος τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἶνε τύπος καὶ ὑπόδειγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν πάντοτε νὰ ἔχωμεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς ἡμῶν πρὸς μίμησιν. Ἐκ τοῦ ὑποδείγματος τούτου ἐν τῷ σημερινῷ πρὸς ὑμᾶς λόγῳ, ἀγαπητοί, θὰ λάβω ὑπ' ὄψιν μόνον τὴν σταθερότητα καὶ τὸ ἀκλόνητον, μεθ' ὧν ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξετέλεσε τὸ ἔργον, δι' ὃ ὁ οὐράνιος αὐτοῦ πατὴρ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον, καὶ θὰ μελετήσω μεθ' ὑμῶν πῶς δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς μετὰ σταθερότητος νὰ βαδίζωμεν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Ἐν παντὶ ἔργῳ, ἀγαπητοί, εἰς ἐκ τῶν ἀπαιτήτων ὁρῶν τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς προόδου εἶνε ἡ συνεχὴς καὶ σταθερὰ ἐκτέλεσις πάντων

ἐκείνων, ὅσα ὁ νοῦς καὶ ἡ πείρα τοῦ ἀνθρώπου ἀπέδειξαν ὡς συντελοῦντα πρὸς τὸν σκοπὸν. Λάβωμεν ὑπ' ὄψιν οἰονδήποτε ἔργον καὶ θὰ ἴδωμεν, ὅτι πάντα ἀπαιτοῦσι τὴν ἀδιάκοπον καὶ ἐνδελεχῇ ἐνέργειαν. Εἴτε ἐπιστήμων θέλει νὰ γείνη τις, εἴτε ἔμπορος, εἴτε βιομήχανος, εἴτε τεχνίτης, εἴτε οἰονδήποτε ἄλλο ἔργον ν' ἀναλάβῃ, ἂν θέλῃ νὰ εὐδοκιμήσῃ, ἀνάγκη ἵνα μὴ παρλίπη τι τῶν δεόντων γενέσθαι, ἀλλὰ μετ' ἐπιμονῆς καὶ ἐνδελεχείας νὰ ἐκτελῇ πάντα ὅσα τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβεν, ἀπαιτεῖ. Τοῦτο βεβαίως εἶνε ἀλήθεια, ἣν οὐδεὶς δύναται νὰ διαμφισβητήσῃ. Τοῦτ' αὐτὸ κατὰ μείζονα λόγον ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Καὶ ἡ σωτηρία λοιπὸν δὲν ἐπιτυγχάνεται ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἀπαιτεῖται καὶ πρὸς αὐτὴν ἐργασία καὶ ἐργασία σταθερὰ καὶ διαρκής. Οὕτως ὠκονόμησεν ὁ Θεὸς τὰ καθ' ἡμᾶς μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Παραδείσου καὶ ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ μακαρίας ζωῆς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πτώσιν ἡμῶν. Τούτων οὕτως ἐχόντων δεῦτε ἐξετάσωμεν τὰ μέσα τὰ ὁποῖα πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί, ὀρίζει ὡς τοιαῦτα ἀπαραίτητα μέσα καὶ ἐφόδια τὴν πίστιν καὶ τὰ ἔργα. «Χωρὶς πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι» λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Εβρ. 11, 6) καὶ «ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν» λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος (Ἰάκ. 2, 20). Πίστις λοιπὸν, ἀγαπητοί, ἄλλαις λέξεσι, πεποίθησις ἐσωτερικὴ καὶ ἐγκάρδιος ἀποδοχὴ πασῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποκαλυφθεισῶν ἡμῖν θείων ἀληθειῶν εἶναι τὸ πρῶτον, ὅπερ ἀπαιτεῖται ἵνα σταθερῶς ἐμμείνωμεν καὶ βαδίσωμεν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Καὶ τῷ ὄντι, ἀγαπητοί, ὅταν ἀδιστακτικῶς πιστεύωμεν ὅτι ξένοι, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅτι οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν προορισμὸς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐστὶν ἵνα παρασκευασθῶμεν διὰ τὴν μέλλουσαν αἰῶνιον μετὰ τοῦ Θεοῦ ζωὴν καὶ μακαριότητα καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο ἐγένετο ἡ μεγάλη ἐκείνη θυσία τοῦ Γολγοθᾶ, τότε οὐδὲν τῶν τοῦ κόσμου τούτου πραγμάτων δύναται νὰ αποπλανήσῃ ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου θεωροῦντες ταῦτα πάντα σκύβαλα, μόνον σκοπὸν ἡμῶν θὰ θεωρῶμεν πῶς νὰ κερδήσωμεν τὸν Χριστὸν (Φιλ. 3, 8). Δεύτερον δέ,

ὅπερ σὺν τῇ πίστει προσαπαιτεῖται, εἶνε τὰ πρὸς αὐτὴν σύμφωνα ἔργα. Πράγματι, ἀγαπητοί, ὅταν, ἀποδεχόμενοι διὰ τῆς πίστεως ὅτι βαπτισθέντες εἰς Χριστὸν, ἐνεδύθημεν αὐτόν, ἀποφεύγωμεν πᾶσαν πρᾶξιν, δυναμένην νὰ κηλιδώσῃ τὸ ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας, τὸ ὁποῖον ἐνέδυσεν ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ· ὅταν τηρῶμεν πᾶσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ τὸ πλήρωμα αὐτῶν τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης καὶ ἀποδείξωμεν οὕτως ἐμπράκτως τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν ἀγάπην, διότι αὐτὸς εἶπεν «ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκείνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με» (Ἰωάν. 14, 21), τότε βεβαίως σταθερῶς τῷ ποδὶ πορευόμεθα τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καὶ ὁμοιοῦμεθα πρὸς τὸν φρόνιμον ἐκείνον ἄνθρωπον, ὅστις «ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι· καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν» (Ματθ. 7, 24). Ἐὰν δὲ εἶνε «στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν» (Ματθ. 7, 14), καὶ «ἐὰν διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 14, 22) ἡμεῖς θὰ ἐνθυμώμεθα τὰ τοῦ Προφητάνακτος «οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι· πορευόμενοι ἐπορεύοντο καὶ ἐκλαίον βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν· ἐρχόμενοι δὲ ἡξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει αἶροντες τὰ δράγματα αὐτῶν» (Ψαλμ. 125). ἔτι δὲ θὰ ἐνθυμώμεθα καὶ τὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου «οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς» (Ρωμ. 8, 18). Ἀναλαβόντες δὲ τὰ ἐφόδια τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων καὶ ἀποφασίσαντες, ἵνα στρατευσώμεθα τὴν καλὴν ταύτην στρατείαν, μὴ λησμονῶμεν, ὅτι δὲν ἀρκεῖ, ὅτι ἡρξάμεθα τοῦ ἔργου, μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἀπαιτεῖται διαρκὴς καὶ σύντονος ἐγρήγορσις καὶ προσοχή· μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ τρεῖς κυριώτεροι ἐχθροὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὁ ἐν τῷ πονηρῷ κείμενος κόσμος, ἡ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ρέπουσα σὰρξ καὶ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος διάβολος, καιροφυλακτοῦσι καὶ τὴν μικροτέραν ἡμῶν ἀπροσεξίαν καὶ τὴν μικροτέραν ἡμῶν ραθυμίαν, ἵνα συλήσωσι τὸν θησαυρὸν ἡμῶν καὶ ἀπομακρύνωσι τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Ἀκριβῶς πρὸς τοῦτο ὁ ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει ἡμῖν, λέγων «ὁ δοκῶν ἐστάναι βλε-

πέτω μὴ πέσῃ» (1. Κορ. 10, 12) καὶ «μετὰ φόβον καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε» (Φιλ. 2, 12): ὁ δὲ ἀπόστολος Πέτρος «ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαράδοτον, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀνόμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ» (1. Πέτρ. 1, 17). Ἐὰν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς σωτηρίας εἴτε ἐκ ραθυμίας καὶ ἀμελείας εἴτε ἐκ πλάνης, εἴτε ἐκ τοῦ ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια ἡμῶν ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος ἡμῶν, εἰάν, λέγω, ἐκ τούτων ἡ ἡ πίστις ἡμῶν σαλευθῇ, ἡ περιπέσωμεν εἰς πράξεις ἀναξίας τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ οὕτως ἀποστῶμεν ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος καὶ παρεκκλίνωμεν τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας, μὴ μένωμεν ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ, ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἀμέσως εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ ὦμεν πεπεισμένοι, ὅτι, ὡς καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν «οὐ μόνον οὐκ ἀποστρέφεται ἡμᾶς ἐπανιόντας, ἀλλὰ καὶ τῶν κατωρθωκότων οὐκ ἔλαττον δέχεται: ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἀπαιτεῖ δίκην, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐπιζήτησιν τῶν πεπλανημένων ἔρχεται καὶ τῶν διασεσωσμένων μᾶλλον ἐπὶ τῇ τούτων εὐρέσει χαίρει». Προσέχωμεν δὲ μὴ καὶ μετὰ τὴν μετάνοιαν ἐπιστρέψωμεν καὶ αὖθις εἰς τὴν ἀμαρτίαν, «ὡς ὁ κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέρημα» (2. Πέτρ. 2, 22). Φοβηθῶμεν, ἀγαπητοί, τὰς συχνὰς πτώσεις εἰς τὴν ἀμαρτίαν! Εἰς χριστιανὸν ζῶντα τοιοῦτον ἀμαρτωλὸν βίον δὲν εἶνε δυνατόν ἐπὶ πολὺ νὰ διατηρηθῇ καὶ ἡ πίστις. Καὶ εἶνε μὲν ἡ πίστις ὁ θυρεὸς ἐπὶ τοῦ ὁποίου σβέννυνται πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα, ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ πίστιν παρακολουθοῦσι καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα ὡς ἡ σκιά τὰ σώματα, καὶ στενῶς εἶνε ἀμφοτέρα συνδεδεμένα, ὅπερ ὁ ἀπόστολος Παῦλος θέλων νὰ δείξῃ ὀνομάζει τὴν πίστιν καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα, ἀπλῶς «πίστιν δι' ἀγάπης ἐνεργουμένην»: οὕτως ὥστε ὅπως ἡ πίστις ἀφ' ἑνὸς ἐνδυναμοῖ εἰς ἐπιτέλεσιν ἔργων ἀγαθῶν, οὕτω καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα ἀφ' ἐτέρου θερμαίνουν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ αὐξάνουσι τὴν πίστιν: ἡ δὲ ἑλλειψις τῶν ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἡ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἀθέτησις ψυχραίνει μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὴν πίστιν καὶ ἐπὶ τέλους καὶ διὰ παντὸς σβεννύει αὐτὴν καὶ φέρει τὴν ψυχὴν εἰς κατάστασιν πωρώσεως τοιαύτην, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη δυσκολώτατον ἢ καὶ ἀδύνατον

νὰ σωθῇ. Τὴν τοιαύτην κατάστασιν τῆς πωρώσεως ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα «Ἀδύνατον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσασμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενηθέντας Πνεύματος ἁγίου καὶ καλὸν γευσασμένους Θεοῦ ρῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυρῶντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας: γῇ γὰρ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτὴν πολυλάκις ἐρχόμενον ὑετὸν καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις, δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ: ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἥς τὸ τέλος εἰς καῦσιν» (Ἐβρ. 6, 4). Ἀλλὰ μὴ γένοιτο, ἀγαπητοί, εἰς μηδένα ἐξ ἡμῶν ἵνα φθάσῃ εἰς τοιοῦτον σημεῖον! Ἐπὶ τούτοις, τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας τρέχοντες ἐξετάζωμεν ἅμα συνεχῶς ἑαυτούς, ἂν μένωμεν ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου παραδοθείσῃ ἡμῖν πίστει: «ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε» (2. Κορ. 13, 5). Διότι ὑπάρχουσι μεταξὺ ἡμῶν πολλοί, οἵτινες, μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τὸν σοφὸν Σολομῶντα «λογισμοὶ πάντες θνητῶν δειλοὶ καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι αὐτῶν», τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῆς ἐξηγοῦμεν κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ οὕτω, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος δολοῦμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ (2. Κορ. 4, 2). Μὴ σχηματίζωμεν λοιπὸν πίστιν καὶ ἐντολὰς κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἀντίληψιν καὶ φαντασίαν, ἀλλὰ προσέλθωμεν εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτῶν πηγὴν τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀρυσώμεθα παρ' αὐτῆς νάματα καθάρᾳ.

Ἐκ τῶν λεχθέντων εἶδομεν, ἀγαπητοί, ἐν ὀλίγοις πῶς δυνάμεθα ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν σταθερῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως νὰ βαδίζωμεν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Εἶδομεν, ὅτι πίστις καὶ ἔργα, ἡ ὅπερ ταῦτ' ἡ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη ἀπαιτεῖται παρ' ἡμῶν πρὸς τοῦτο. Ἦδη εἰ ἐξετάσωμεν ἕκαστος ἡμῶν τὸν βίον ἑαυτοῦ, ρίψωμεν δ' ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἐταστικὸν βλέμμα καὶ ἐπὶ τῆς συγχρόνου ἡμῶν ὀρθοδόξου χριστιανικῆς κοινωνίας, εὐκαιρον θὰ θεωρήσωμεν, ἵνα κατακλείσωμεν τὸν λόγον διὰ τῆς ἐν τινι λόγῳ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εὐ-

χῆς· «Ἡμάρτομεν, ἡνομήσαμεν, ἡσεβήσαμεν, ὅτι ἐπελαθόμεθα τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ὀπίσω τῆς διανοίας ἡμῶν τῆς πονηρᾶς ἐπορεύθημεν· ὅτι ἀναξίως τῆς κλήσεως καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ σου πεπολιτεύμεθα καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ παθημάτων καὶ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν κενώσεως· ὅτι ἐγενήθημεν ὄνειδος τῷ ἀγαπητῷ σου· ἱερεὺς καὶ λαὸς ἐξέστημεν ἐπὶ τὸ αὐτό· πάντες ἐξεκλίναμεν, ἅμα ἡχρειώθημεν· οὐκ ἔστι ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός· ἀπεκλείσαμεν τοὺς οἰκτιρμούς σου καὶ τὴν φιλανθρωπίαν σου, καὶ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, διὰ τὴν κακίαν ἡμῶν καὶ τὴν πονηρίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων ἡμῶν· μεθ' ἧς ἀνεστράφημεν· σὺ χρηστός, ἀλλ' ἡμεῖς ἡνομήσαμεν· σὺ μακρόθυμος, ἀλλ' ἡμεῖς πληγῶν ἄξιοι· γινώσκομέν σου τὴν ἀγαθότητα, καί· περ ἀσυνετοῦντες· ὀλίγα ὦν ἡμάρτομεν μεμαστιγώμεθα· σὺ φοβερὸς καὶ τίς ἀντιστήσεται σοι· τρόμος λήψεται ἀπὸ σοῦ ὄρη· καὶ μεγέθει βραχίονός σου τίς ἀντερίσει; ἐὰν κλείσῃς τὸν οὐρανὸν τίς ἀνοίξει; καὶ ἐὰν λύσῃς τοὺς καταρράκτας σου τίς συνέξει; κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς σου πτωχίσαι καὶ πλουτῆσαι, ζῶσαι καὶ θανατῶσαι, πατάξαι καὶ ἰάσασθαι· καὶ τὸ θελήσαί σου πρᾶξις ἐστὶ συντετελεσμένη· σὺ ὠργίσθης καὶ ἡμεῖς ἡμάρτομεν, λέγει τις τῶν πάλαι ἀνθομολογούμενος· ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ ἐναντίον καιρὸς εἰπεῖν· ἡμεῖς ἡμάρτομεν καὶ σὺ ὠργίσθης· διὰ τοῦτο ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν· ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου καὶ ἀτιμίας ἐπλήσθημεν· ἀλλ' ἄνες, Κύριε, ἰλάσθητι, Κύριε· μὴ παραδῶς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν· ἡμεῖς λαὸς σου, Κύριε, καὶ ράβδος τῆς κληρονομίας σου· διὰ τοῦτο παίδευσον ἡμᾶς· πλὴν ἐν χρηστότητι, καὶ μὴ ἐν τῷ θυμῷ σου, ἵνα μὴ ὀλιγοστοὺς ἡμᾶς ποιήσῃς καὶ παρὰ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ἐξουδένωμα». Γένοιτο!

Η ΨΕΥΔΟΠΟΙΗΤΡΙΑ ΕΙΡΗΝΗ

Ἡ σύζυγος Ἀνδρονίκου τοῦ σεβαστοκράτορος Εἰρήνη παρίσταται ἐν τῇ Gesch. der byz. Litteratur τοῦ κ. Κρουμβάχερ (σελ. 249) ὡς αὐτὸ τοῦτο συντάκτις ἐνός ἐμμέτρου ποιήματος, ὅπερ ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ὁ λόγιμος κύριος Μανουὴλ Ἰωάννου Γεδεών εἶχεν ὡς «ἀνέκδοτον» ἐκτυπώσῃ Ἀθήνῃσιν ἔτει 1879 κατὰ τὴν «χειρογράφον τῆς ἐν Πάτρῳ βιβλιοθήκης». Τὸ ποίη-

μα τοῦτο ἐν τῷ χειρογράφῳ τῆς Πάτρῳ εἶναι γεγραμμένον παντελῶς ἀνώνυμον, ἔτι δὲ παντελῶς ἀνεπίγραφον, ἀπέδωκε δὲ αὐτὸ τῇ Εἰρήνῃ αὐτὸς ὁ κ. Γεδεών, διότι εἶδεν ἐν αὐτῷ, ὅτι τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὸ στίχους, ἀφιερωμένους πρὸς τὸν σεβαστοκράτορα Ἀνδρόνικον, ἐκφέρει ὡς ἐκ προσώπου αὐτῆς ἡ σύζυγος Εἰρήνη. Ὁ τῆς Geschichte συγγραφεὺς λέγει ρητῶς, ὅτι δὲν εἶδε τὴν γεδεώνειον τῶν στίχων τούτων ἐκδοσιν, ὡς δὲ φαίνεται, τὸν τίτλον αὐτῆς ἐγνώρισε μόνον ἐκ τοῦ πίνακος τῶν γεδεωνείων συγγραφῶν.¹ Ἀλλῶς ἂν αὐτὸς ἤθελε τύχη νὰ ἴδῃ τὴν ἐκδοσιν ταύτην, θ' ἀνεγνώριζεν ἀναμφιδόλως ἀμέσως, ὅτι ἐγένετο θῦμα παραδόξου τοῦ κ. Γεδεών πλάνης, ἣν οὗτος ἐπὶ εἰκοσὶ καὶ πλέον ἤδη ἔτη διαδίδει μετὰ πεισμονῆς, δοὺς εἰς αὐτὴν ἐξ ἀνελικρινείας ἀνεξηγήτου βασιλείας ἐπικράτειαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας.

Τὸ δῆθεν Εἰρήνης ἀνέκδοτον ποίημα ἀποτελεῖ βιβλιάριον 8ου σχήματος ἐκ 40 σελίδων, ἐπιγεγραμμένον οὕτως· «Εἰρήνης σεβαστοκρατορίδος ἀνέκδοτον ποίημα (1143) ἐκ χειρογράφου τῆς ἐν Πάτρῳ βιβλιοθήκης, ἐκδιδόντος Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Ἐξετυπώθη Ἀθήνῃσιν τῇ 10 Δεκεμβρίου, αωοθ'». Περιέχει λοιπὸν ἐν αὐτῷ τὸ βιβλιάριον τοῦτο ἐν ὅλῳ «ἀνέκδοτον ποίημα». Πρὶν ἢ ὁμῶς περατωθῇ ἡ τύπωσις τοῦ ἀνεκδό-

1. Τὸν πίνακα τοῦτον συνέταξεν αὐτὸς ὁ κ. Γεδεών, ἐπιγράφας αὐτὸν οὕτω· «Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών Ἀναγραφή συγγραφῶν καὶ ἐκδόσεων εἰκοσιπενταετίας 1871—17) 29 ἰουνίου 1896. Ἐν Κων)πόλει 1896». Τὸ τῆς Εἰρήνης ποίημα εἶναι σημειωμένον ἐν τῇ 8ῃ σελίδι οὐχὶ κατὰ τὸν ἀληθῆ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ τίτλον. Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ ἀπέφυγεν ὁ κ. Γεδεών νὰ σημειώσῃ πᾶσας τὰς γενομένας αὐστηρὰς ἐπιχρίσεις εἰς τὰ δημοσιεύματα αὐτοῦ, ἀρκεσθεὶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ἐπαινετικὰς καὶ πω; ἐν πολλοῖς ἀνωφελεῖς περιέλαβε δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τινὰ ψεύδη σκόπιμα, οἷον τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ 13ου πονήματος· ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐτέρου εἶδους εἶναι σημειώσεως ἄξιον ἐν τῇ 15ῃ σελίδι (ἀριθ. 109), ἐνθα ὁ κ. Γεδεών ἐν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἔχει ἐπιγεγραμμένον οὕτως· «Ἐπισημειώσεις βραχεῖα εἰς τὰς Συμβολὰς τοῦ ἡμιμαθοῦς Ἀθ. τοῦ Παπαδ. Κεραμέως, δημοσιευθείσας ἐν τῷ Δ' τόμῳ τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας». Ὁ πομπώδης οὗτος τίτλος δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ βραχεῖᾳ ἐπισημειώσει τοῦ κ. Γεδεών· μετεβιβασθῇ ἄρα ὑπερτον, ἀπλῶς καὶ μόνον ὅπως ἐγὼ χαρακτηρισθῶ ὑπὸ τοῦ χρηστοῦ καὶ πολυμαθεστάτου Γεδεών ὡς ἡμιμαθής· ἐξ οὗ φαίνεται ἀναγνωρίζων ὅτι καὶ ἐγὼ ἔμαθον, ἐνῶ αὐτὸς πιστεύω ὅτι γηράσκω ἀεὶ διδασκόμενος, θεωρῶν οὕτως ἐμαυτὸν τὸν πάντων ἐλάχιστον μετὰ τῶν μαθημένων, ὦν πρῶτιστος, ὡς φαίνεται, κατὰ τὸν Γεδεών, εἶναι αὐτὸς ὁ Γεδεών, ὁ δυνάμενος οὕτω νὰ διακρίνῃ τοὺς ἡμιμαθεῖς. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ βραχεῖα ἐκείνη ἐπισημειώσεις εἰς τὰς ἐμὰς Συμβολὰς οὐδὲν ἔχει τὸ σχετικὸν πρὸς αὐτάς, ἀλλ' εἶναι ἀπλῶς μία οὕτως εἰπεῖν λογοδιάρροια, ἐν ᾗ ὁ κ. Γεδεών κάμνει προφανῆ ἐπίδειξιν ἐν οὐ δέοντι τῆς ἰδίας πολυμαθείας, ἵνα μὴδὲν εἴπῃ δι' αὐτῆς ὀρθόν, κατορθώσῃ δὲ μόνον νὰ ἐπιδείξῃ ἑαυτὸν πολυμαθέστατον ἐν τύφῳ, πάνσοφον ἐν οἴῃσει.

του τούτου ποιήματος ο κ. Γεδεών έσπευσε να σημειώση εν έσχάτη σελίδι ταύτα· «'Επ' έσχάτων **εμαθον** ότι το ποίημα έδημοσιεύθη υπό του σοφού Boissonade εν τοις Anecdota Graeca αύτου. 'Η σπανιότης του βιβλίου τούτου και το **της γραφής διάφορον** εν **τις** **μέρεσι** του υπ' έμου εκδιδόμενου, μοι συγχωρεϊ την νέαν έκδοσιν, και εάν πρώτην όνομάσω αύτήν, δέν βλάπτει» κτλ. 'Η σημείωσις αύτη μαρτυρεϊ άφ' έαυτης, ότι το βιβλίον εκείνο περιέχει άπλώς εν έαυτῷ εν ποίημα ήδη γνωστόν· άλλα τουτο δέν ήμποδισε τον κ. Γεδεών να όνομάζη αύτο μέχρι σήμερα ανέκδοτον, μετά πανούργων όμως των προφυλάξεων, ών ο σκοπός τυγχάνει προφανής. 'Οσάκις δηλαδή τυπώνει τον πίνακα των πολυαριθμων αύτου συγγραφων, ο κ. Γεδεών δίδει εις το βιβλίον εκείνο ουχι ήν έχει πραγματι επιγραφήν, άλλ' άλλην τινά άνύπαρκτον εν τῷ τίτλῳ αύτου, οίον «Ειρήνης σεβαστοκρατορίσσης άνέκδοτον εν 'Ελλάδι ποίημα», ή «Ειρήνης σεβαστοκρατορίσσης (άνέκδοτον εν 'Ελλάδι) ποίημα».²

Σκοτεινόν έμενε μέχρι τουδε πως εμαθεν ο κ. Γεδεών, ότι το ποίημα τουτο ήτο προδημοσιευμένον, και διατί, άφου και την έκδοσιν έγνώρισε και τον ποιητήν αύτου, δέν έφρόντισε να καταστήση γνωστήν ειλικρινώς την πλάνην αύτου. Κατά την ήμετέραν όμως γνώμην και το σκότος τουτο δύναται εύχερώς να διαλυθῇ. Το βιβλίον του έχει άφιερωμένον ο κ. Γεδεών «'Εμμανουήλ Μίλλερ τῷ σοφῷ φιλέλληνι και μεσαιωνολόγῳ, φίλῳ σεβαστῷ και πολυτιμοτάτῳ». Φαίνεται λοιπόν ότι ο σεβαστός ούτος και πολυτιμότητος φίλος ήγειλε πρό της έκτυπώσεως τῷ κ. Γεδεών την προτίεραν του Boissonade έκδοσιν, έξ ου και διά λόγους εύγνωμοσύνης προήλθεν ή πρός τον Miller άφιέρωσις, ήτις και έδέσμευσε και παρεκώλυσε τουτον άτυχῶς από του να επικρίνη δημοσίᾳ, ως είχεν υποσχεθῇ, το άφιερωμένον αύτῷ βιβλίον, επί ζημία της επιστήμης. Διότι άν τοιαύτη υπό του Miller έγινε επίκρισις, ουτε ο Krumbacher θα κατέγραφε την Ειρήνην ως ποιήτριαν, ουτε ο κ. Γεδεών θα ήρέσκετο μέχρι τουδε να πλανᾷ τοὺς λογίους, ότι κατέστησε γνωστήν μίαν Βυζαντινήν ποιήτριαν. "Οτι δέ εν σχέσει προς το ζήτημα τουτο συνδέεται μεγάλως ή δημοσία του μακαρίου Miller διωπῇ, συμπεραίνομεν τουτο άσφαλῶς έξ ενός τεμαχίου επιστολής του Miller προς τον Γεδεών, γραφείσης 4 περίπου μήνας μετά την έκδοσιν του δῆθεν Ειρήνης ποιήματος. Το τεμάχιον τουτο, περικύψας πρότερον επιμελῶς την όλην επιστολήν, κατεχώρισεν ο κ. Γεδεών εν τῇ 'Αναγραφῇ των έαυτου συγγραφων και εκδόσεων (σελ. 33). Κατ' αύτο άρχεται λέγων ο Miller εύγενῶς τῷ κ. Γεδεών, ότι δια της έκδόσεως του

ποιήματος εκείνου vous avez neanmoins rendu un service en le publiant d' après le manuscrit de Patmos, parce que l' édition de Boissonade est pleine de desordre. 'Εντεῦθεν δῆλον, ότι ο Miller έφανερώσεν εν τῇ αύτῇ επιστολῇ τὸν ἀληθῆ τοῦ ποιήματος ποιητήν· ο κ. Γεδεών όμως άπεσιώπησε τουτο, και μέχρι δέ σήμερα διωπῶν εύχαριστεῖται να βεβαιῷ, ότι κατέστησε γνωστήν μίαν Βυζαντινήν ποιήτριαν. Οὕτω τῇ 15ῃ δεκ. 1899 έγραψε δημοσίᾳ ταύτα· «περὶ τὰ μέσα της 16' εκατ. ήκμαζεν Ειρήνη ή του σεβαστοκράτορος 'Ανδρονίκου Κομνηνοῦ σύζυγος, ής άπας ο βίος λόγος έγένετο . . . , διότι ήν τροφίμη λόγου, ήμα δέ μεγάλας δωρεάς εύηργέτει τοὺς τότε πεπαιδευμένους, ή τουλάχιστον τον Μανασσῆν. Βλ. τὰ προλεγόμενα εις το ποίημα Ειρήνης της σεβαστοκρατορίσσης, έκδοθῆν εν 'Αθήναις υπ' έμου τῷ 1897». * Καί πάλιν έγραψε τῇ 30ῃ δεπτ. 1899 ταύτα· «'Εγὼ προχείρως άπηριθμησα λογίους "Ελλήνας άνθήσαντας μικρῷ πρό των μέσων και μετά τὰ μέσα της 16' εκατ. τριάκοντα και δύο, προσθεῖς τριακοστήν τρίτην Ειρήνην την σεβαστοκρατορίσσαν».³ Ταύτα λέγων και διαδίδων ο κ. Γεδεών, έφρόντισεν ήμα εύθὺς έξ αρχῆς να καταστήση παντελῶς άδιάκριτον την γενομένην αύτῷ υπό του Miller άποκάλυψιν, διότι άντι του να σημειώση άκριδῶς την επιγραφήν του βιβλίου, εν ᾧ είχε καταχωρισθῇ το δῆθεν της Ειρήνης ποίημα υπό του Boissonade, προτίμησε να σημειώση άλλο τι βιβλίον, εν ᾧ ουδόλως ύπάρχει εκείνο. 'Από του 1879ου δηλαδή ετους ο κ. Γεδεών έγνωστοποίησεν, ότι το ποίημα τουτο περιέχεται εν τοις Anecdota Graeca του Boissonade. Το βιβλίον τουτο όμως ήμεῖς ἐπὶ εἰκοσιν ήδη ετη ματαίως έφυλλομετροήσαμεν επανειλημμένως, χωρὶς να δυνηθῶμεν να ανακαλύψωμεν το ποίημα της Ειρήνης εν αύτῷ. Μόλις δέ έσχάτως ήδυνήθημεν τυχαίως να εύρωμεν αύτο ουχι εν τοις Anecdota Graeca, άλλ' εν τοις Anecdota Nova του Boissonade (Parisii 1844, σελ. 371—387). 'Ενταῦθα το δῆθεν Ειρήνης ποίημα είναι κατακεχωρισμένον εκ του 2075ου κώδικος της εν Παρισίῳς βιβλιοθήκης, αύτο εκείνο ὃν, ὃπερ έμνημονεύθη υπό του Krumbacher εν τῇ σημειώσει του 10ου κεφαλαίου του περι Θεοδώρου του Προδρόμου τμήματος της Geschichte d. byz. Litteratur (σελ. 755). Του κ. Γεδεών ή έκδοσις επήγασεν εκ του 668ου της Πάτμου κώδικος, ὃν αύτός μεν θέλει γεγραμμένον «περὶ τὰς αὐγὰς του 16' αἰῶνος», όμως δέ πραγματικῶς έγράφη «κατὰ την 16' εκατονταετηρίδα».⁴ 'Εν τούτῳ λοιπόν τῷ κώδικι το ποίημα εκείνο ου μόνον άνεπύγραφον είναι, άλλα και παντελῶς άνώνυμον· μόνος δέ ο κ. Γε

2. Μ. Γεδεών, Χρονικά της πατριαρχικής άκαδημίας. 'Εν Κων)πόλει 1883, σελ. 254, άριθ. 22 Μ. Γεδεών 'Αναγραφή συγγραφων και εκδόσεων είκοσιπενταετίας, σελ. 8, άριθ. 24.

* «Εκκλησιαστική 'Αλήθεια», τ. 19, σελ. 396.

3. «Εκκλησιαστική 'Αλήθεια», τ. 19, σελ. 378.

4. 'Ι. Σακκελίωυος Πατριμική βιβλιοθήκη. 'Αθήνην 1890, σελ. 262—263.

δεών απέδωκεν, ὡς εἶπομεν, αὐτὸ εἰς τὴν σεβαστοκρατορίσαν Εἰρήνην. Ἄλλ' ἢ τοῦ Boissonade ἐκδοσίς καὶ τὸ ἐξ οὗ προῆλθεν αὕτη παρισιακὸν ἀντίγραφον ἐφάνερωσε πρὸ πολλοῦ τὸν ἀληθῆ τοῦ ποιήματος συνθέτην, ἐπιγραφόμενον οὕτω· «Τοῦ σοφωτάτου Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου στίχοι ἱαμβοὶ μονωδικοὶ ἐκ προσώπου τῆς σεβαστοκρατορίσσης ἐπὶ τῇ ταύτης ὁμοζύγῳ». Καὶ οὕτως αἱρεται διὰ παντὸς ἡ ποιητικὴ δόξα τῆς σεβαστοκρατορίσσης Εἰρήνης, ἣν ὁ κ. Γεδεών ἐνόμιζεν ὅτι ἡδύνατο ἀκόπως καὶ προχεύως νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων.

Τὸ πατμιακὸν ἀντίγραφον, συμπαραβαλλόμενον τῇ ἐκδόσει τοῦ Boissonade, παρουσιάζει διαφορότητας οὐχὶ «ἐν τισὶ μέρεσι» μόνον, ὡς ὁ κ. Γεδεών ἐνόμιζεν, ἀλλὰ πολλὰς καὶ σπουδαίας, ἕνεκα τῶν ὁποίων οἱ μονωδικοὶ τοῦ Προδρόμου στίχοι χρήζουσι τρίτης ἐκδόσεως, ὅπως οὕτως ἐν πλήρει τῶν ἀντιγράφων γινώσκει καταστῶσιν οὗτοι σαφεῖς μὲν τὸν νοῦν, τέλειοι δὲ τὴν τέχνην. Καὶ εἰς μαρτυρίαν τοῦ μεγέθους τῆς σπουδαιότητος τῶν ἐν τῷ πατμιακῷ χειρογράφῳ διαφορῶν, ἀρκοῦσι πρὸς τὸ παρὸν τὰ ἐπόμενα παρατηρήματα, ἐν οἷς τὸ μὲν Α σημαίνει τὸ παρισιακὸν ἀντίγραφον, τὸ δὲ Β αὐτὸ τὸ πατμιακόν. Τὸ Α λοιπὸν συνίσταται ἐκ στίχων 400, τὸ δὲ Β ἐκ στίχων 393· ἀλλ' ἀμφοτέρων τὸ πέρας εἶναι διάφορον· ὅμως δὲ τὰ τέλη αὐτῶν συνενούμενα δύνανται ν' ἀποτελέσωσι τὸν πρωτότυπον τοῦ ποιητοῦ ἐπιλόγον. Ἐντεῦθεν εὐλόγον εἶναι νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι οἱ μονωδικοὶ τοῦ Προδρόμου ἱαμβοὶ περιῆλθον ἄχρις ἡμῶν ἀτελεῖς· ὁπόσοι δὲ συνετέθησαν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, παντελῶς ἀγνοοῦμεν. Τὸ Α μέχρι τοῦ 202ου στίχου συγγενεῖται τακτικώτατα μετὰ τοῦ Β· ἀλλ' ὁ στίχος 202 ἀριθμεῖται ἐν τῷ Β 206ος· καὶ ἀπὸ τοῦ Β πάλιν ἐξέπεσεν ὁ 52ος στίχος, ὅστις εἶδε νὰ λογίζηται 53ος· ὁ δὲ πρῶτος ἐλλείπων τῷ Α στίχος εἶναι ὁ τοῦ Β 19ος, ὅστις πρέπει νὰ προστεθῇ τῷ Α μετὰ τὸν 18ον στίχον· ἔχει δὲ οὕτως· «οὗ φημι πεπλανημένη, | οὐδ' ὡς τεκοῦσα τῇ σκέσει νικωμένη». Δύο πάλιν συνεχεῖς ἐν τῷ Β στίχοι (55, 56) ἐλλείπουσι τῷ Α μετὰ τὸν 54ον αὐτοῦ στίχον, οἱ ἐξῆς· «φέρεις ὁρᾶν με κατὰ γῆς ἐρριμμένην | καὶ νυκτερινὸν πέπλον ἐνδεδυμένην». Δύο ἕτεροι στίχοι τοῦ Β (78, 79) εἶναι συνηνωμένοι εἰς ἓνα ἐν τῷ Α (76), ἐνθα ἔχει οὕτω· «τόνος σφυρὰ (Boissonade = ὁσφῦς) ζώσαιντο ταύτην τὴν σπάθην»· ἀλλ' ἐν τῷ Β τὸ κείμενον ἔχει οὕτω· «τίνος σφυρὰ ζώσαιντο τὴν χρυσὴν μίτραν | καὶ συμπεριζώσαιντο ταύτην τὴν σπάθην»; Τῷ Α πάλιν ἐλλείπει ὁ τοῦ Β 181ος στίχος, ὅστις πρέπει νὰ προστεθῇ ἐν ἐκείνῳ μετὰ τὸν 177ον στίχον· ἔχει δὲ καὶ οὕτως οὕτω· «μηδ' ἄλλο μηδὲν τῶν σπαρακτῶν ὀρνέων». Οὕτως ὁ κώδιξ Α μέχρι τοῦ 202ου στίχου εἶναι ἐλλιπὴς πέντε στίχων· ἐκεῖθεν ὅμως ἄχρι τοῦ 395ου στίχου ὁ κώδιξ Α εἶναι πληρέστερος τοῦ Β, διότι οἱ στί-

χοι αὐτοῦ 237-240, 242-244, 253, 262, 271, 277, 342 καὶ 345 ἐλλείπουσι τῷ Β· αὐτῷ δὲ πάλιν τῷ Α ἐλλείπει ὁ τοῦ Β 343ος στίχος, ἔχων κατὰ λέξιν οὕτως· «[ὁ] κρουσθὲν εἰς προβλήτα ρηγμῖνος πάγον»· οὗτος δὲ ὁ στίχος ὥφειλε νὰ εὐρίσκηται εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὸν 346ον τοῦ Α. Οὕτως ἐλλείπουσι μέχρι τοῦδε τῷ Α ἐξ ὅλων στίχοι αὐτοῦ δὲ τοῦ Α οἱ πέντε ἔσχατοι στίχοι (396—400) μὴ ὑπάρχοντες ἐν τῷ Β καθίστανται κάπως προβληματικοί, ἂν τις ἀποδλέψῃ εἰς τοῦτο, ὅτι οἱ στίχοι ἐκεῖνοι ἀποτελοῦντες τοῦ ὅλου ποιήματος τὸν ἐπιλόγον εἶναι κάπως δυσκόλλητοι μετὰ τοῦ ἐπιλόγου τοῦ Β· νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἡ ἐνταῦθα παρατηρουμένη δυσκολία θεραπεύεται, ἂν θελήσωμεν αὐτοὺς μὲν τοῦτους τοὺς στίχους νὰ ὑπολάβωμεν ὡς πρώτην περίοδον τοῦ ἐν τῷ Β ἐπιλόγου, αὐτοῦ δὲ τοῦ Β τὸν νῦν ἐπιλόγον ὡς κατακλείδα τοῦ ὅλου ποιήματος· ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἐν τῷ Α στίχων 395 καὶ 396 ὑπάρχει κατὰ τὸ Β ἄλλειμμα τῶν ἐξῆς τριῶν στίχων· «τὸν γὰρ τύπον βλέπουσα τῆς σῆς ἰδέα | τὸ πρωτότυπον κατὰ νοῦν δὲ λαμβάνω | καὶ φράσσομαι τὰς ἄκρας φραγμὸν ὡς μέγαν».

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ρηθέντων εὐνόητον, ὅτι τὸ ἐκ προσώπου τῆς Εἰρήνης συντεθὲν ὑπὸ τοῦ Προδρόμου ποίημα εἶναι ἐλλιπὲς ἐν τοῖς Anecdota Nova κατὰ 19 ὅλους στίχους, οἵτινες προστιθέμενοι τοῖς οἰκείοις τόποις ἀναδιδάξουσιν ἐκείνου τοὺς στίχους εἰς 419.

Ἐκτὸς τῆς μεγάλης ταύτης καὶ σπουδαίας ἀληθῶς διαφορᾶς, ἥτις παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ἀντιγράφων Α καὶ Β, ὑπάρχει καὶ ἕτερα μεγάλη ὁσαύτως καὶ σπουδαία διαφορὰ ἐν τῇ διατάξει τῶν ἐν τῷ Α στίχων 233—395. Οὗτοι δηλαδὴ ἔχουσιν ἐν τῷ Α πάνυ κακῶς, ὡς δείκνυσιν ἡ ἀντιπαραβολὴ τῆς τάξεως αὐτῶν πρὸς τὴν ἐν τῷ Β τῶν αὐτῶν στίχων τάξιν. Ἐν τῷ Β ἡ τάξις αὐτῶν ἔχει φυσικὴν καὶ λογικὴν ἀλληλουχίαν, ἐνφ' ἣ ἐν τῷ Α καθιστᾷ τὸ ποίημα ὅλως ἀκατανόητον. Ἐντεῦθεν ἔπεται νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι τὸ πατμιακὸν ἀντίγραφον Β σφῆζει τὴν πρωτότυπον τῶν στίχων ἐκείνων διάταξιν. Ὁ Boissonade εἶχε διακρίνῃ ὁξέως τὴν ἐν τῷ παρισιακῷ ἀντιγράφῳ Α σύγχυσιν, καὶ ἐν τῇ σημειώσει τοῦ 395ου στίχου προσηπάθησεν εἰκαστικῶς, τὸ δὲ πλεῖστον ἐπιτυχῶς, νὰ συναρμόσῃ πολλοὺς συγκεχυμένους στίχους· καὶ φαίνεται λοιπὸν βέβαιον, ὅτι ὁ γράψας τὸν κώδικα Α εἶχεν ὑπ' ὄψιν ἡ συγκεχυμένον ἐξ ἀρχῆς ἀντίγραφον, ἢ αὐτὸς ἐξ ἀπροσεξίας ἀντιγραφόν τι ἐν δισθήλῳ γεγραμμένον ἐξέγραψεν ἐσφαλμένως, ἀρξάμενος δηλαδὴ τὴν ἀντιγραφὴν καθέτως καὶ οὐχὶ ὀριζοντίως. Οἱ ἐν τῷ Α συγκεχυμένοι στίχοι 203—395 ἀποκαθίστανται βοηθεῖα τοῦ ἀντιγράφου Β κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
233=207		260=243		280=276		298=312		348=346	
203=208		259=244		311=277		329=313		378=347	
234=209		261=245		281=278		299=314		349=348	
204=210		221=246		312=279		330=315		379=349	
235=211		262=247		282=280		300=316		350=350	
205=212		222=248		313=281		331=317		380=351	
236=213		263=249		283=282		332=318		351=352	
206=214		223=250		314=283		365=319		381=353	
241=215		264=251		284=284		333=320		352=354	
207=216		224=252		315=285		366=321		382=355	
245=217		265=253		285=286		334=322		353=356	
208=218		225=254		316=287		367=323		383=357	
246=219		266=255		286=288		335=324		354=358	
209=220		267=256		317=289		368=325		384=359	
247=221		268= —		287=290		336=326		355=360	
210=222		301=257		318=291		369=327		385=361	
248=223		269=258		288=292		337=328		356=362	
211=224		302=259		319=293		370=329		386=363	
249=225		270=260		289=294		338=330		357=364	
212=226		271= —		320=295		371=331		387=365	
250=227		363=261		290=296		339=332		358=366	
213=228		272=262		321=297		372=333		388=367	
251=229		304=263		291=298		340=334		359=368	
214=230		273=264		323=299		373=335		389=369	
252=231		305=265		292=300		341=336		360=370	
215=232		274=266		322=301		342= —		390=371	
254=233		306=267		293=302		374=337		361=372	
216=234		275=268		324=303		343=338		391=373	
255=235		307=269		294=304		375=339		362=374	
217=236		276=270		325=305		344=340		392=375	
256=237		308=271		295=306		345= —		363=376	
218=238		277= —		326=307		376=341		393=377	
257=239		278=272		296=308		346=342		364=278	
219=240		309=273		327=309		— =343		394=379	
258=241		279=274		297=310		347=344		395=380	
220=242		310=275		328=311		377=345			

Ἐξω τῆς τοιαύτης συγχύσεως τὸ Α ἔχει καὶ τινὰ μικρὰ χάσματα ἐν τοῖς στίχοις 326, 328, 340, 385 καὶ 387, ἅτινα ἀναπληροῦνται διὰ τοῦ Β, τούτου δὲ πάλιν τοῦ Β τὰ ἐλάχιστα χάσματα ἐν τοῖς στίχοις 8, 10, 13, 15, 192, 203, 222, 231 καὶ ἔ. ἀναπληροῦνται διὰ τοῦ Α. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ κείμενον τοῦ ποιήματος εἶναι πολλαχοῦ ὀρθότερον τοῦ Α, ἔχον ἐν αὐτῷ γραφὰς σαφεστάτας, ἐξ ὧν ἡδυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ δηλώσωμεν οὐκ ὀλίγας· ἀλλ' ἐπειδὴ τούτων ἡ ἀπαρίθμησις καὶ ὁ ἐλεγχος εἶναι ἔργον ἐκδότου τοῦ ποιήματος τοῦ

Προδρόμου, ἡμεῖς παύομεν ἤδη τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον. Σκοπὸς ἡμῶν ἐνταῦθα κύριος ἦτο ἐκ μὲν τῆς Geschichte d. byz. Litteratur ν' ἀπαλειφθῇ τὸ ὄνομα τῆς διήθεν ποιητρίας Εἰρήνης, αὐτοῦ δὲ τοῦ Προδρόμου ἐν οἰκτρῶς δεδημοσιευμένον ποίημα νὰ προσελκύσῃ εἰς ἑαυτὸ τὴν προσοχὴν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν προδρομείων συγγραφεῶν.

Ἀ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ*

ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ

Ἐγράφη πρό τινος¹ ὅτι ὁ τε τῆς κώμης Κουστ-γουντζουκίου καὶ ὁ τῆς Χρυσοπόλεως ναὸς βυζαντινὴν ἔχουσι τὴν καταγωγὴν, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτό. Ἡ πρώτη ἐκαλεῖτο Ἑρμολιανὸν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ἐκ ναοῦ βεβαίως τῶν ἀγίων Ἑρμολάου καὶ Παντελεήμονος, ὧν τὴν μνήμην ἄγομεν ἐπὶ δύο συνεχεῖς ἡμέρας· ἡ δὲ Χρυσόπολις ὠνομάζετο ἤδη ἀπὸ τοῦ 1200 Σκουτάριον², καὶ ἐπὶ τοῦ ὅρους αὐτῆς ὑπῆρχε μονὴ τῇ 950, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ἀκριδῶς ὡς ἐπ' ὀνόματι τοῦ αὐτοῦ προφήτου τιμᾶται σήμερον ὁ ἐπὶ τοῦ ὅρους τοῦ Σκουταρίου ναὸς τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου παροικίας. Τῆς ἀρχαίας ταύτης μονῆς ἦν μοναχὸς ὁ τῇ 3 ἀπριλίου 956 χειροτονηθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Πολύευκτος³. Τοῦ ναοῦ τούτου λοιπὸν ἐπεμελήθη μικρῶ πρό τοῦ 1700 ὁ αἰμίμηστος μητροπολίτης Χαλκηδόνος Γαβριήλ, ὡς ἀποδεικνύει τὸ παρατεθὲν ἄνω ἔγγραφο.

Ἀλλ' ὁ Γαβριήλ ἐπεμελήθη καὶ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Εὐφημίας τοῦ ἐν Χαλκηδόνι, περὶ οὗ ἐπαρκῆ μαρτυρίαν ἔχομεν τὰ πρὸς Καίσαρίφ Δαπόντε διασωθέντα δύο γράμματα τοῦ τε ρώσσου πατριάρχου Μοσχόβιας καὶ τῶν τσάρων Ἰωάννου καὶ Πέτρου Ἀλεξίεβιτς πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Διονύσιον Δ' τὸν Μουσελίμην⁴, ἀπὸ μαΐου καὶ ἰουλίου τοῦ 1694. Ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐν Χαλκηδόνι ναοῦ τῆς ἁγίας Εὐφημίας ὑπεβλήθη εἰς χρέη ὁ Γαβριήλ, καὶ πρὸς ἐξόφλησιν αὐτῶν ἀπέστειλεν εἰς Ρωσίαν, ἐπὶ ἐξαίτησιν ἐλεῶν, τὸν ἀρχιδιάκονον αὐτοῦ Παρθένιον, κομίζοντα ἁγία τινα λείψανα καὶ συστατικὰς ἐπιστολάς τοῦ πατριάρχου. Καὶ τὰ μὲν ἁγία ταῦτα λείψανα κακοῦργοι καθ' ὁδὸν ἐλήστευσαν· αἱ δὲ ἐπιστολαὶ οἷς προωρίσθησαν ἐπιδοθεῖσαι συνετέλεσαν εἰς ἔκδοσιν οὐκαζίου «δι' οὗ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐλεύσονται εἰς τὸ βασίλειον ἡμῶν ἐλεημοσύνης χά-

ριν», ὡς ἔγραφον οἱ τσάροι, οἱ ἐποίησαντο καὶ μικράν τινα δωρεάν ὑπὲρ τοῦ ναοῦ «πρὸς τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Χαλκηδόνος σαμούρια τιμῆς ἑκατὸν πεντήκοντα ρουμπλίων, πρὸς τούτοις καὶ πεντήκοντα χρυσὰ φλωρία»· προσήνεγκε δὲ καὶ ὁ ρώστος πατριάρχης πεντήκοντα ρούβλια.

Τὸ χρέος, εἰς ὃ ὑπεβλήθη ὁ Γαβριήλ ὑπὲρ οἰκοδομῆς τῶν ναῶν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ καὶ τῶν ἀγίων Παντελεήμονος καὶ Ἑρμολάου συνεποσοῦτο εἰς εἰκοτακισχίλια σχεδὸν φράγκα· μαρτυρεῖ δὲ τὸ πατριαρχικὸν ἔγγραφο ὅτι οἱ νέοι ἀνηγέρθησαν μείζονες τῶν προτέρων.

IB'

Περὶ δύο ἐτι βυζαντινῶν ναῶν καλὸν ἔστιν ἵνα γένηται λόγος βραχύς, τὸ μὲν πρὸς ἀκριβοῦς ἱστορίας, τὸ δὲ πρὸς γνῶσιν τοποθεσίας. Τῶν ναῶν τούτων λείψανα τῆς προτέρας ἀγλαίας καὶ ἀκμῆς περισώζονται, τοῦ μὲν εἰκῶν τις θαυματουργός, τοῦ δὲ Ἀγίασμα. Ἀμφότεροι κεῖνται ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς μητροπόλεως Δέρκων· εἰσὶ δὲ ἡ Θεοτόκος ἡ Μαυρομολίτισσα, ἥς τὴν μνήμην διασώζει ἡ εἰκὼν ἡ θησαυριζομένη νῦν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, καὶ ἡ Ἀγία Τριάς τοῦ Περδικάρη, τέσσαρας καὶ πλέον αἰῶνας ζήσασα ἐν τῷ φερωνύμῳ Ἀγιάσματι τῷ ἔξω τῆς Μελανδησίας πύλης (Μεβλεβί-χανέ-καπουσου), προσηρητημένῳ εἰς τὸ νῦν τῇ μητροπόλει Δέρκων ὑποκείμενον χωρίον Λίτρας.

§

Ἡ Θεοτόκος τοῦ Μαύρου Μόλου ἔκειτο κάτωθεν τοῦ χωρίου Φαναρακίου, ἥ τοι γνωριζομένη ὑφ' ἑτερον ὄνομα καὶ λαβοῦσα τὸ τουρκικὸν ἀπὸ τῆς τοῦ τόπου κατασκευῆς καὶ τοῦ σχηματισμοῦ (Καρὰ-τάς), ἥ τοι τοῦτο σχοῦσα ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν, ὅπερ μετεφράσθη τουρκικώτερον. Ὅτι ἦν ἡ μονὴ βυζαντινὴ, τοῦτο δεικνύουσι τὰ περιλειπούμενα παλαιᾶς οἰκοδομῆς¹, καὶ ἡ παράδοσις ὅτι κατὰ τοὺς κάτω χρόνους σύστασις μοναστηρίων ἐν τοῖς πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦν ἀδύνατος. Ὁ μακαρίτης Σκαρλᾶτος Βυζάντιος² εἶπεν ὅτι ἐν τῷ Καρὰ-τάς ἔχομεν τὴν ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοκίας τῆς τοῦ Ρωμανοῦ Δ' συστηθεῖσαν μονὴν Πιπεροῦδι, κατὰ τὸ Στενόν· ἐπειδὴ ὅμως Στενὸν λέγεται κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ ἀνατολικὸς πορθμὸς, εἰκάζω ὅτι οὐδαμῶς ὑπόκειται λόγος περὶ

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 172 καὶ τέλος.

1. Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον· σελ. 139 στήλη 6'.

2. Νικήτας Χωνιάτης σελ. 717.

3. Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη· κατάλογος ἑλλήν. κωδίκων κλπ. Ἀθ. Π. Κεραμέως· Πετρούπολις· 1891, τόμ. Α', σελ. 92.

4. βλ. Κ. Ν. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη· τόμ. Γ', σελ. 79—81, καὶ τὸν Α' τόμον τῶν Cronicatorii Greci τοῦ ἑλλήνιστοῦ καθηγητοῦ Κωνστ. Ἐρβιτσεάνου.

1. Δ. Κηλέμη διχτριβὴ περὶ Ἀγισμάτων ἐν «Ἐβδομαδικῇ Ἐπιθεωρήσει Νεολόγου», τόμου Β', σελ. 602.

2. «Κωνσταντινούπολις»· τόμου Β' σελ. 176—177.

τοποθεσίας μεταξύ Ρούμελι-καδάκ και Φαναρακίου· κάλλιον ἡδύνατο εἶπεῖν ὅτι ἐν τῇ Μαυρομολιτίσση ἔχομεν τὴν κατὰ τὰ τέλη τῆς IB' ἑκατονταετηρίδος «περὶ τοῦ τοῦ Πόντου στόμα δεδομημένην»³ γυναικείαν μονὴν τῆς Νηματαρέας.

§

Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα, ἡ μονὴ τοῦ Μαύρου Μόλου κατεστράφη τῷ 1713, διασωθείσης μόνως τῆς θεομητορικῆς εἰκόνης καὶ κομισθείσης εἰς τὸ Μιχαήλιον, ἡ χωρίον Ἀσωμάτου, καθὼς ὠνομάζετο κατὰ τὸν IE' αἰῶνα τὸ Μέγα Ρεῦμα⁴. ἄλλ' ἐκ τοῦ παρατιθεμένου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος, ἐκδοθέντος τῷ 1672 ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου Δ' τοῦ Μουτελίμη⁵, γίνεται δῆλον ὅτι τεσσαρακονταετίαν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἡ δυστυχὴς τοῦ Μαύρου Μόλου μονὴ ἦδε τὸ κύκνειον· ἰδοὺ τὸ γράμμα:

Διονύσιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος κτλ.

Ἡ τῶν προϊσταμένων μετὰ Θεὸν περὶ τὰ πράγματα πρόνοια καὶ ἐπισκεψίς ἀναγκαῖα πάντως ἐστίν, ὥς συνεκτικὴ τε τῶν ὄντων ἀγαθῶν καὶ ποριστικὴ τῶν μὴ προσόντων· τὰ γὰρ ἀνεπιμέλητα πολλαχῶς ἐγκινδυνεύεται. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τὸ κατὰ τὸν Μαῦρον Μόλον κείμενον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακὸν μοναστήριον, ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, προμηθείας δεῖται τινας ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἥτις οὐκ ἄλλως ἢ ἐμμέσως χορηγηθῆναι δεῖ παρ' ἡμῶν δι' ἐπισκέψεως ἐπιτρόπων χρησιμευόντων περὶ τὴν ἐπιστάσιν αὐτοῦ, τούτου χάριν ἐκλεξάμενοι χριστιανοὺς εὐλαβεῖς δυναμένους ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἀδόλῳ τρόπῳ φροντίζειν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸν τε κὺρ Κωνσταντῆ ρεῖς καὶ κὺρ Νικόλα ρεῖς καὶ κὺρ Γεωργάκη ρεῖς καὶ κὺρ Ἐλευθέριον ρεῖς καὶ χατζῆ κὺρ Ἰωάννην καὶ κὺρ Γεώργιον Ντέτη καὶ χατζῆ κὺρ Ἀγάλλον, κατεστήσαμεν αὐτοὺς ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους καὶ ἐπιστάτας καὶ ἐπιτηρητὰς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, ἐπὶ τῷ φροντίζειν τῆς συστάσεως αὐτοῦ δι' ἐπισκέψεως καὶ ἐπιμελείας καὶ προμηθείας αὐτῶν, καὶ γράφοντες ἀποφαιρόμεθα συνοδικῶς, ἵνα οἱ διαληφθέντες ἐπίτροποι

ἔχωσιν ἄδειαν παρ' ἡμῶν ἐπισκέπτεσθαι προθύμως καὶ ἐπιμελῶς τὸ αὐτὸ μοναστήριον, καὶ ἐπιστατεῖν καὶ διοικεῖν αὐτὸ καὶ τὰ κατ' αὐτὸ πάντα, κτήματα καὶ ἀφιερώματα κινητὰ καὶ ἀκίνητα, καὶ διερευνᾶν τὰς προσόδους καὶ ἐξόδους αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ διαφθεῖρεσθαι ἢ ἐλαττωῖσθαι, καὶ φυλάττειν αὐτὸ, ὥς ἐρεστι, παντὸς ἐναντίου συμπτώματος καὶ κατὰ πάντα τρόπον ὑπεραγωνίζεσθαι τῆς ἀνξήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ. Τὰς δὲ κεφαλαιώδεις ὑποθέσεις αὐτοῦ, ὥς τὸ καθιστᾶν καὶ μεθιστᾶν ἡγούμενον καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς ἀναγγέλλειν πατριάρχῃ ἐπὶ τῷ διεξάγεσθαι κανονικῶς διὰ τῆς πατριαρχικῆς εἰδήσεως καὶ ἐξουσίας, ὀφειλόντων τῶν ἐν αὐτῷ συνασκουμένων πατέρων μετὰ τοῦ καθηγουμένου αὐτῶν γινώσκειν αὐτοὺς ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους τοῦ μοναστηρίου αὐτῶν καὶ τιμᾶν καὶ ἀγαπᾶν αὐτοὺς καὶ δέχεσθαι τὴν ἐπισκεψίαν αὐτῶν εἰρηρικῶς καὶ εὐαρέστως, μηδενὸς ἐναντιουμένου ἢ ἀντιπράττοντος, ἐν βάρει ἀργίας καὶ ἀφορισμοῦ· ὅθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα καὶ ἐνεχειρίσθη αὐτοῖς.

Ἀχού', ἐν μηνὶ δεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ΙΑ'.

§

Τὰ περὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος γραφόμενα τόπον εἰκασιῶν ἐπέχουσι πρὸς ὥραν, ἀλλ' εἰκασίων, αἵτινες, δυσχερῶς ἀνατρεπόμεναι, κατακτῶσι κύρος μαρτυρίας. Ὁ τὰ παρόντα γράφων εὐχαρίστως ἤθελεν ἰδεῖ τὰ πορίσματα τῶν αὐτοῦ μελετῶν ἀνατρεπόμενα διὰ βεβαιῶν μαρτυριῶν, ἐπιχαίρων τῇ τούτων ἐφευρέσει.

Πρὸ ὀκταετίας ἡγγέλθη ἡ ἐξ Ἀγίου Ὁρου ὑπὸ τοῦ φίλου μοναχοῦ τῆς μεγίστης Λαύρας Ἀλεξάνδρου Π. Γ. Εὐμορφοπούλου ἀνεύρεσις ἀνεκδότου διαθήκης τοῦ βυζαντινοῦ μοναχοῦ Ματθαίου Περδικάρη, κληροδοτοῦντος τὴν μονὴν αὐτοῦ τὴν οἰκογενειακὴν, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Τῆς διαθήκης ταύτης ἀντίγραφον ἀπεστάλη πρὸς μελέτην εἰς τὴν παρ' ἡμῖν εὐδοκίμως τότε λειτουργοῦσαν Μεσαιωνολογικὴν Ἑταιρίαν, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως, διὸ, δυστυχῶς, ἐνταῦθα ἡ ἐκδοσις ἀδύνατος· καὶ μνεῖα μὲν ἐγκαίρως ἐγένετο⁶ τῶν δὲ

3. Νικήτης Χωνιάτης· σελ. 646.

4. Γεώργιος Φραντζῆς· σελ. 223.

5. μετεγγραφή ἐκ τῆς τοῦ Δοσιθέου «Νομικῆς Συναγωγῆς» κείμενον ἐν φύλῳ 220α.

6. «Ἐῶδομ. Ἐπιθεώρησις Νεολόγου»· τόμος Β', σελ. 129.

τότε μελῶν τῆς Ἑταιρίας οὐδὲν ὠρισμένον ἀποφηναιμένων περὶ τῆς μονῆς, ἐνεκρίθη ἵνα διαβιβασθῇ τούτοις ἐπιτομή τις τοῦ βυζαντινοῦ γράμματος, σημειῶσα ὅτι 1) τοῦτο κατὰ ἰούλιον ἀπελύθη τοῦ 1240 καὶ ὅτι ἡ μονὴ νέα μᾶλλον ἢ παλαιὰ γράφεται, διότι κτίτωρ ἐστὶν ὁ Ματθαῖος Περδικάρης, ἀλλ' ἡ μονὴ λέγεται «γονική»· ἄρα ὁ κτίτωρ ἀνεκαίνισεν, ἢ μικρὰν οὖσαν ἤγειρεν εὐρυχωρότεραν· 2) ὅτι ἔκειτο «ἀνατολικῶς τῆς ἐνταῦθα ἐβραΐδος»· ὅτι κατεῖχεν ὡς ἰδιοκτησίαν οἰκημά τι «πρὸς δύσιν τῆς πόλεως ἐν ἐδάφει τοῦ Σαρωμᾶ» καὶ ἀμπέλιον «πλησίον τῶν παντοκρατορινῶν δικαίων» καὶ γῆν «πλησίον τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ, καὶ πλησίον τῶν δικαίων ἐκείνου τοῦ Μαγγάνη.»

Δόξα τῷ Θεῷ! Οὐδεὶς εἶπέ τι μέχρι τῆς σήμερον· εὐχομαι δ' ἵνα τοῦντεῦθεν τινες εἰπωσι, καίτοι εἶχον ὑπ' ὄψιν καὶ ὅσα —βραχύτατα— τῷ 1895 ἔγραψα⁷. Γινώσκωμεν λοιπὸν ὅτι τῷ 1240 ὑπῆρχε μονὴ τῆς Ἀγίας Τριάδος ἢ τοι ἐντὸς ἢ τοι ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐντὸς μὲν ἐσώζετο τοιαύτη μέχρι τοῦ 1354, ὅτε, κατὰ μάρτιον, ὁ πατριάρχης Κάλλιστος Κωνσταντινουπόλεως, μανθάνων ὅτι, κατ' αὐτοκρατορικὴν διαταγὴν, ἐδόθη τῷ μητροπολίτῃ Μάκρης ἡ μονὴ αὕτη, σενεπεκύρωσε τὴν παραχώρησιν, ὀρίζων ὅπως ὁ μὲν ἡγούμενος ἐκλέγεται καὶ σφραγίζεται παρὰ τοῦ πατριάρχου· «ὁ δὲ μητροπολίτης Μάκρης, ἐπιδημῶν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, κρατῇ καὶ ἐφορεύῃ τὴν μονὴν ὅτε δὲ εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν εὐρίσκεται, ἵνα μήτε αὐτὸς οὗτος ἐφορεύῃ, μήτε ἄλλω τινὶ τὴν αὐτῆς ἐφορείαν καταλίπη»⁸. Εἰ δ' ἡ μονὴ τοῦ Περδικάρη ἔκειτο ἐκτὸς, ἄγνωστον. Γνωστὸν ὅμως ὅτι κατὰ τὸ 1400 ἀναφέρεται κτήμα τι τοῦ Περδικάρη, κείμενον κατὰ τὴν Χωρισίου πύλιν, τὴν κατὰ Α. Mordtmann Ἐδίρνε-καπού⁹. Κτήματά τινα τοῦ Ματθαίου Περδικάρη, καὶ συνεπῶς τῆς μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἀναφέρονται κείμενα πλησίον τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ καὶ τῶν δικαίων ἐκείνου τοῦ Μαγγάνη, δηλαδὴ κτημάτων ὁμορουντῶν τοῖς κτήμασι τοῦ Περδικάρη. Κτήματα Μαγγάνη ἀναφέρονται κατὰ τὸ 1180 ἢ μικρῶν πρὸ τούτου τοῦ ἔτους «κατὰ τὸ ἐντὸς Φιλοπάτιον»· εἰ δὲ οἱ ὀρίσμοι «ἐντὸς» καὶ «ἐκτὸς» οὐ

καθορίζουσι τὸ ἔσω κεῖσθαι τῶν τειχῶν, ἀλλὰ τὸ ἔσω ἢ ἔξω ἐτέρου τινὸς ὁρίου, ἐπειδὴ καὶ Φιλοπάτιον ἔκειτο ἔξω τῶν τειχῶν καὶ πάντως οὐ μακρὰν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἄγομαι ἵνα πιστεύσω ὅτι τὸ σημερινὸν **Ἀγίασμα τῆς Ἀγίας Τριάδος** ἂν μὴ ἐπέχη τὸν τόπον τῆς μονῆς τοῦ Περδικάρη, κεῖται ὅμως ἐν ᾧ τόπῳ ἦσαν τὰ κτήματα αὐτοῦ, τὰ πλησίον τῶν δικαίων τοῦ Μαγγάνη. Σημειώσω μοι δ' ὅτι αἱ μὲν οἰκοδομαὶ τούτου «κατὰ τὸ ἐντὸς Φιλοπάτιον» ἦσαν ἐγηγερμέναι, ἀλλ' ἡ διαθήκη γράφει περὶ δικαίων, ἥτοι κτημάτων.

ΙΔ'

Καὶ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ τοῦ **ναοῦ τῆς Θεοτόκου τῶν Κύρου**, ὃς καὶ κύριον ἀντικείμενον ἐτέθη τῆς μετὰ χειρὸς διατριβῆς, ἵνα κυρίως ὁ τόπος ὁρισθῇ, ἐν ᾧ ὁ ναὸς ἔκειτο.

Βάσις τοῦ μέρους τούτου τῆς διατριβῆς μου τίθεται τὸ σπουδαιότατον ὑπόμνημα, τίτλον μὲν φέρον **Λόγος Διηγηματικὸς περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ παραγωγῆς καὶ οἰκοδομῆς τοῦ πανσέπτου ναοῦ τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου τῶν Κύρου** σωζόμενον δ' ἐν χειρογράφῳ μεμβρανίνῳ τοῦ IB' αἰῶνος, κτήματι τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς τῶν Ἰερόων· ὁ «Λόγος» ἐκτείνεται ἀπὸ φύλλου 175α—182β, καίτοι φαίνεται χάσμα τι μεταξὺ τοῦ 176β καὶ 177α, καὶ ἄρχεται μὲν «Τιμᾶσθαι διὰ παντός τὴν ὑπερένδοξον καὶ ἀειπάρθενον Θεοτόκον ἁξίον τε ὁμοῦ καὶ πάσης εὐσεβείας ἐναργέστατον γνῶρισμα»· διακόπτεται δ' ἄνευ κατακλείδος τῆς εἰθιμμένης ἐν τοῖς τοιούτοις ὑπομνήμασιν. Ὁ πρόλογος καὶ ὁ ἐπίλογος, οὓς παραλείπω, εἰσὶν ἐγκώμια τῆς Θεοτόκου· μετέγραψα δὲ τὸ ἱστορικὸν μέρος.

§

Ἡ ἀρχαιοτέρα ἱστορικὴ μαρτυρία περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Κύρου, ἢ τῶν Κύρου, σημειοῖ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ τῷ 602, ἐνῷ Κύρος ὁ ἑπαρχὸς τῆς πόλεως ἤκμαζε κατὰ τὰ 440—445, ἢ δὲ νεωτέρα μαρτυρία ἀνήκει εἰς τὰ τέλη τῆς IB' ἑκατονταετηρίδος. Θεόδωρος ὁ Βαλσαμών, ἐν ἐρμηνείᾳ τοῦ ΛΓ' κανόνος τῆς Πενθέκτης Συνόδου, γράφει ὅτι λαϊκοὶ ὑπηρετοῦντες ἐν τῷ ναῷ τούτῳ εἶχον τὸ δικαίωμα ἵνα φέρωσιν ὀφείκια κληρικά¹, ἡ μνήμη δὲ τῆς τοποθεσίας τῶν Κύρου, ἢ τελευταία κατ' ἐμὲ, γίνεται τῷ 1034, ὅτε ἀναφέρεται²

7. Ἀνατολικὸν Ἡμερολόγιον Κ. Βακαλοπούλου, διὰ τὸ ἔτος 1896, σελ. 116.

8. Miklosich καὶ Mueller Acta, τόμ. Α', σελ. 335.

9. A. Mordtmann, Esquisse Topographique de Constantinople, Lille, 1892, σελ. 22, στήλη 6'.

1. βλ. Βυζαντινὸν Ἐρτολόγιόν μου ἐν δυσὶ τόποις· σελ. 106, στήλη 6' καὶ 184, 6'.

2. Κεδρηνός· τόμ. Β', σελ. 508.

καθήμενος ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Δαλασσηνός.

§

Ἡ συνοικία τῶν Κύρου, κατὰ συνθήκην, ἐνομίζετο—καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἀμαρτίας ἐξωμολογημένης—ἐπιστεύετο μέχρι τῆς σήμερον κειμένη κατὰ τὸ Ἐγρί-καπού, ἢ, κατὰ τινὰς ἐνδοιασμούς, ἐν τῷ Τεκὺρ-σεραγίῳ. Πρῶτος ὁ διδάκτωρ ἱατρὸς A. Mordtmann³ ἔγραψεν ὅτι δέον ἔν' ἀποδεξώμεθα ταύτην μᾶλλον ἐν Βλάχκᾳ κειμένην, οὕτω δὲ προσήγγισεν εἰς τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ὁ νῦν ἐκδιδόμενος ὑπ' ἐμοῦ «Λόγος», συγγραφείς πάντως μετὰ τὸν Προκόπιον καὶ μετὰ τὴν ἐπὶ Ἡρακλείου πολιορκίαν τῆς πρωτεύουσας⁴ τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ὁδηγεῖ ἡμᾶς ἀκριθέστερον εἰς τὸν τόπον, ὅπου ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῶν Κύρου ἔκειτο. Τὴν εὐσεβῆ προθυμίαν Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας ἀφηγούμενος περὶ τῆς ἀνοικοδομῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θεόθεν καλύψεως μαρτυρεῖ ὅτι τοῦτον μὲν οὐκ ἀνφοδόμησαν, ἤγειραν δὲ τὸν παρ' αὐτῷ ναὸν τῆς ἀγίας Ἀννης· ἀλλὰ, κατὰ μάρτυρα τὸν Προκόπιον⁵, ὁ ναὸς οὗτος ἔκειτο ἐν τῷ Δευτέρῳ· καὶ συνεπῶς ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῶν Κύρου ἔκειτο κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν πυλῶν Μεβλεβί-χανέ-καπού καὶ Τόπ-καπού καὶ Ἐξ-μαρμάρων διάστημα, οὐχὶ δὲ ὅπου μέχρι σήμερον ἐπιστεύομεν—κατὰ συνθήκην. Θαυμασίως ἡ μαρτυρία τοῦ χειρογράφου τῆς τῶν Ἰδίων μονῆς εὐδοῦται διὰ τινος χειρογράφου Τυπικοῦ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου, πολυτιμήτου διὰ τὰς μνείας ἐκκλησιῶν τινῶν, αἵτινες σημειοῦνται κείμεναι κατὰ τὸν Θ' καὶ τὸν Ι' αἰῶνα ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καθ' ὃν καιρὸν ἐξέδωκα τὸ «Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον» ἄγνωστον ἦν μοι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀγιοταφίτικοῦ χειρογράφου καὶ πολλοὶ ναοὶ παρελείφθησαν ἀκουσίως· ἀφ' ἑτέρου μνημαὶ συναῶν ἔμειναν ἔξω τοῦ βιβλίου, ὅπερ συμπληρωθήσεται, σὺν Θεῷ, ἡμέραν τινά. Ἐν τῷ χειρογράφῳ τούτῳ ἀναφέρεται τῇ 20 νοεμβρίου σύναξις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ἐν τοῖς Κύ-

ρου, πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μωκίου. Τίς ἀγνοεῖ δ' ὅτι ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Μωκίου ἔκειτο ἐν Ἐξ-μαρμάρους, ἐν Ἐξω-κιονίῳ δὴλον οὖν, κείμενος πλησίον τῆς (ἀπὸ τούτου κληθείσης) Μωκηνσίας κινστέρνης, ὅπου σήμερον εὐρίσκεται τὸ Τσικουρ-μποστάν;

§

Θαῦμά τι γενόμενον εἰς χριστιανὸν τινα, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνιάτως πάσχοντα, ἀφορμὴν ἔδωκεν εἰς τὸν περιώνυμον ἑπαρχον Κύρον, ἄνδρα δημοφιλεῖ, πρὸς οἰκοδομὴν ναοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεομήτορος, ἐν ᾧ τὸ θαῦμα γέγονε διὰ τινος κρίνου, ἐπότε ἤρξαντο συρρέοντα τὰ πλήθη τῶν πιστῶν. Ὁ τόπος, ἐν ᾧ τὸ κρίνον ἐξέφυ, ἀπετέλει κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα μέρος κήπου εἰς οἰκίαν βασιλικὴν ἀνήκοντος, ἐν ᾧ τὸν ναὸν τῆς Θεομήτορος ὁ Κύρος ἤγειρεν, ἐπινεύσει τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Β', βεβαίως μεταξὺ τῶν ἐτῶν 440—445· διότι μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ ὁ Κύρος ἐχειροτονήθη, ραδιουργία τῶν πολεμίων αὐτῷ διακειμένων, κληρικὸς, προαχθεὶς ἀκουσίως αὐτοῦ εἰς βαθμὸν ἐπισκοπικὸν καὶ γενόμενος Κοτυαίου μητροπολίτης. Ἐπειδὴ ἴαυνοῦμεν ἀκριβῶς τὸ ἐν Ἐξω-κιονίῳ βασιλικὸν ἀνάκτορον, οὐδὲν ἔχομεν εἰπεῖν περὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ὁ ναὸς.

Ἡ Θεοτόκος τοῦ Κύρου ἐτέλει κατ' ἔτος ἑορτάς τρεῖς ἰσως, ἀληθῶς δὲ δύο· μίαν μὲν κατὰ τὴν ἀνάμνησιν τῆς συμπληρώσεως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, δηλὰ γὰρ δὴ τὰ ἐγκαίνια τῇ 5 μαΐου, κατὰ Δουγάγγιον⁶, κατὰ δὲ τὸ ἐμὸν «Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον» τῇ 4 νοεμβρίου· καὶ μίαν τῇ 19 μαΐου, κατὰ τὴν μνήμην Πατρικίου ἐπισκόπου Προύσης, οὗ ἡ σύναξις ἐτελεῖτο ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὁ περιώνυμος Ρωμανὸς ὁ μελωδὸς παρέμενεν ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου τούτῳ, κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰῶνος, καίτοι τὸν αἰῶνα τοῦτον τὸν Ε' δηλὰ δὴ δέον ἔν' ἀναφέρωμεν πάντοτε μετὰ δισταγμοῦ τινός. Φαίνεται ὅτι, μοναχῶν εὐθύς μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ συναθροισθέντων, ἐγνωρίζετο καὶ ἦν μονή, ταύτης δ' ὁ ἡγούμενος Γεώργιος ὑπέγραψεν ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐπὶ Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπειδὴ τελευταία μνεῖα τοῦ ναοῦ τούτου γίνεται παρὰ Βαλσαμῶνι, δὴλον οὖν ἐν τέλει τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος, εἰκάζει τις ὅτι ὁ περιώνυμος ναὸς ἦ τοι κατεστράφη,

3. Esquisse Topographique· σελ. 63, στήλη 6'.

4. ἀνάγνωθι τὰ ἐν § 5' «ἐκ τῶν πολλάκις κατ' αὐτῆς ἐφορμησάντων ἐθνῶν εἰς χεῖρας αὐτὴν κατέχειν οἰομένων... ὡς ὁρασίᾳ περιβληθῆναι» κτλ. καὶ τὰ ἐν § 7' «διεβάλλετο τὰ τῆς βασιλίδος καὶ συζύγου, καθά που περὶ αὐτῆς βίβλοι σοφῶν ἀνατέτακται». Καὶ ἐν γένει ὁ «Λόγος ὁ διηγηματικὸς ἐστὶ μελέτης πολλῆς ἄξιος».

5. Περὶ τῶν Ἰουστινιανοῦ κτισμάτων· σελ. 185.

6. Constantinopolis Christiana· ἔκδοσις Βενετίας, τοῦ 1729, σελ. 58 Α' στήλη 6', μέρους,

ἢ τοι, νέον κτίτορα σχών, ἐτιμήθη ἐφ' ἐτέρῳ ὀνόματι ἢ ἐπωνυμίῳ.

Κατὰ σύμπτωσιν εὐοίωνον, ἐν τῇ περιοχῇ, ἐν ἣ ἐπὶ βυζαντινῶν ἡγείρετο ἡ **Θεοτόκος τῶν Κύρου**, σήμερον ἐγείρεται ἡ ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἀναφερομένη **Θεοτόκος ἡ Γοργοεπήκοος**, ἡ Παναγία τῶν Ἑξ-μαρμάρων δῆλα δῆ.

§

Οὕτως ὁ «Λόγος» ὁ διηγηματικὸς καθίστησι δῆλον ἡμῖν πρῶτον καὶ σπουδαιότατον ὅτι ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου ἔκειτο κατὰ τὸ Ἑξω-κίονιον· δεύτερον ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἔσχε κτίτορα Κύρον τὸν ἑπαρχὸν τὸν κατόπι Κοτυαίου μητροπολίτην.

ἀλλὰ καὶ τινα γνώμην εἰσάγει καινοφανῆ πως.

Ἡ ἱστορία παραδίδωσιν ἡμῖν ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα Πουλχερία τρεῖς ἀνήγειρεν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ναοὺς· τὸν ναὸν τῶν Ὁδηγῶν ἢ τῆς Ὁδηγητρίας Θεοτόκου τὸν ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις καὶ τὸν τῶν Βλαχερνῶν, ἐν οἷς καὶ ἡ ἀγία σορός· εἰ καὶ περὶ μὲν τοῦ δευτέρου κατὰ τὸν 5' αἰῶνα παράδοσις ὑπῆρχεν ὅτι ἦν κτίσμα Βηρίνης τῆς συζύγου Λέοντος τοῦ θρακὸς· εἰ δ' ὁ Μ. Ἰουστινιανὸς ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν τοῦτο, τὴν δὲ περὶ κτίσεως τῶν ἐτέρων δύο παράδοσιν ὀφείλομεν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἱστοριογράφον Θεόδωρον Ἀναγνώστην καὶ τὸν μεταγράφοντα ἀκρίτως ἐτέρους Νικηφόρον Κάλλιστον τὸν Ξανθόπουλον, τίς οἶδεν ἂν μὴ τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἀποδειχθῇ ἔχουσα καὶ περὶ τῶν ἐτέρων δύο ναῶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀναγνώστου καὶ τοῦ Κάλλιστου; Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δ' ὅτι ἀληθὴ καὶ δόκιμα τὰ παρὰ τοῖς δύο συγγραφεῦσι τούτοις φερόμενα, ἐπειδὴ τὴν ἀνέγερσιν τῶν τριῶν τούτων ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ναῶν ἀναγράφουσι εἰς τὰ ἔτη 451—453, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ μαρτυρία τοῦ «διηγηματικοῦ λόγου» ὅτι ὁ ναὸς ὁ ἐν τοῖς Κύρου ἦν ὁ πρῶτος ἐν Κωνσταντινουπόλει «τειχῶν ἐντὸς» ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεομήτορος οἰκοδομηθεὶς, ἐστὶν οὐκ ἀπορριπτέα. Ἀλλ' ἡ ἐν § ε' μαρτυρία προστίθῃσι καὶ τοῦτο· ὅτι πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Λέοντος τοῦ θρακὸς οὐδεὶς ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ναὸς ἀνηγέρθη ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τοῦτο πόρισμα γενήσεται μακρᾶς ἱστορικῆς μελέτης. Ἴσως δ' ἀποδειχθῇσεται καὶ κατόπιν, ὅτι μέχρι Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοὶ ἡγέρθησαν ὑπὸ τινων εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων ἢ μεγιστάνων ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεότητος, ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀγίων ἀποστόλων καὶ ἐπ' ὀνόματι προφητῶν· ἐπ' ὀνόματι μαρτύρων ἴσως ἀμέσως οὐκ ἡγέρθησαν

διότι οὔτε πολλοὶ διεκρίθησαν ἐπὶ τῇ διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν ἐπισφραγίσαι τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως.

§

Ταῦτα ἐν συνόλῳ τὰ πορίσματα τῆς μακρᾶς μου ταύτης διατριβῆς, τὸ πλεῖστον ἐπὶ γραμμάτων ἐπισήμων βασιζόμενα.

Εὐχομαι ἵνα ἄνδρες εἰδικότητα κεκτημένοι καὶ χρόνον ἐπαρκῆ διατιθέντες καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀγίας εἰς Χριστὸν πίστεως πλουτοῦντες, ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ μελετήσαντες ἀκριβώσωσιν ἐν γένει τὴν τοπογραφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς τοῦ Κωνσταντίνου πόλεως, εἴτα δὲ καὶ συμπάσης τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς.

Ὁ Μέγας Χαρτοφύλαξ Μ. Ι. Γεδεών.

Λόγος διηγηματικὸς περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ παραγωγῆς καὶ οἰκοδομῆς τοῦ πανσέπτου ναοῦ τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου τῶν Κύρου.

§ α'. (177α) «Τῆς ἰάσεως ἀπελπίσας καὶ μακρὰν τοὺς σωματικοὺς ἀπώσάμενος ἰατροὺς πρὸς τὸν τοῦ ἐμοῦ νιόυ καὶ Θεοῦ ἀτερίζεις ἔλεον· θάρσει καὶ εὐελπὶς ἔσο, ὡς ταχείας τευξόμενος βοηθείας· γενόμενος γὰρ πρὸς τὸν παράδεισον, ἐν ᾧ τὸ θαυματουργὸν ἐξήνθησε κρίνον, καὶ μικρὸν λέπος τῆς αἰγείρου ἀποτεμῶν καὶ διάβροχον ὕδατι πεποιηκὼς, ἐξ αὐτοῦ τε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιχρίσας, ἔσῃ παραντίκα ὑγιαίνων καὶ εὐρωστῶν». Καὶ τοσαῦτα μὲν τὰ τῆς νυκτερινῆς ὀψεως· Ὁ δὲ τοῦ ὕπνου διαναστὰς τοῖς λογισμοῖς διεμερίζετο καὶ ἀμφιβολίαις διεσαλεύετο, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀληθῆ τὴν ὄψιν ὑπετόπαζεν, ἕως δις καὶ τρίς τούτῳ ἐπιφανείσα καὶ τοῖς ὁμοίοις χρησαμένη ρήμασι, καὶ ὡς οὐδεμιᾶς τεύξοιτο θεραπείας εἰ παρακοῇ τὸ ἐκείνης ἀμαυρώσειε πρόσταγμα, ἔπεισε τῷ ταύτης ἀκολουθῆσαι κελεύσματι· καὶ δὴ τάχιστα πρὸς τὸν παράδεισον ἀπῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ θαυματουργοῦ ἐκείνου δένδρου λέπος ἀποτεμῶν, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν τῆς ὀφθείσης διάταξιν ὕδατι ἐμβάλων καὶ τοῖς ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς οὐκ ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις προσεπιθεὶς, σύντομον ἀπελάμβανε τὴν ὑγίειαν καὶ τῆς ὁράσεως ἀπταίστως ἀπήλαυνε· καὶ, ἵνα μὴ ἀχα-

ριστίας ἀλῶ ἐγκλήματι, μηδὲ μιμητὴς τῶν ἐν Εὐαγγελίοις λεπτῶν ἀναδειχθείη δι' οὗ τὴν ἀχαριστίαν ἐνεκλήθησαν, ἀναθήμασι καὶ τισιν ἄλλοις πολυτελέσι δωρήμασι τὴν βοηθὸν ἡμείβετο· καὶ ἦν τὸ θαῦμα παρὰ (177β) πάντων ἀδόκον καὶ θρυλούμενον· ὥς μὴ μόνον τοῖς* ἀνὰ τὴν βασιλίδαν πόλιν ποταμηδὸν τῷ ἱερῷ παραδείσῳ ἐπιφοιτᾶν καὶ τῶν ἐκ τούτου θαυμάτων ἐπαπολαύειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔξω πον κατ' ἀγροὺς διαιτωμένους πανδημεὶ πρὸς τὸν ἱερὸν τοῦτον συναυνεσθαι χῶρον καὶ, τῶν τῆς θεομήτορος θαυμάτων καταπολαύνοντας, κοινῇ τὴν ταύτης ἀνυμνεῖν μεγαλειότητα.

§ β'. Ταῦτα τὸν σοφώτατον Κῦρον θεώμενον, καὶ ὅψεσι τὸ πιστὸν τῶν τελουμένων βεβαιούμενον, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαρθῆναι πρὸς τὰ παραδόξως θαυματουργούμενα, ὥς διηνεκῇ ποιῆσθαι τὴν ἐν τῷ ἱερῷ παραδείσῳ ἀφίξιν καὶ πρὸς γῆν καταπίπτοντα τὸ θαυματουργὸν ἐκεῖνο προσκυνεῖν ἔδαφος, νοητῶς τὴν προσκύνησιν πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ μητέρα διαβιβάζοντα· ἐξ οὗ τὸ πρὸς ταύτην πιστὸν ἐπὶ πλέον ἐν τῇ τούτου ψυχῇ ἀναφλεγόμενον καὶ ἀναρριπιζόμενον εἰς ἀστενοχώρητον ἀνῆπτεν αὐτὸν ἀοριστίαν πίστεως. Εἶχε μὲν οὕτω ταῦτα· καὶ πλείοσι θαυματουργίαις τὰ χριστιανῶν πλήθη τῷ παραδείσῳ συνέρρεον, καὶ ὑπαιθρος ναὸς ὁ τοιόσδε παράδεισος ἐχρημάτιζε, πάσης ἐν αὐτῷ τελεσιουργουμένης, κρυφιομύστα** τελετῆς καὶ μυσταγωγίας.

§ γ'. Ταῦτ' ὁ πιστότατος Κῦρος ἐνεργούμενα βλέπων καὶ ἀλλεπαλλήλαις ἐπιδημίαις δίκην θαλασσίων κυμάτων τὸν τόπον ὑπὸ τοῦ πλήθους στενοχωρούμενον σκέπτεται τὸν τοιόνδε παράδεισον εἰς ναὸν (178α) ἀνεγείραι τῇ θεομήτορι· καὶ τὸ σκέμμα παραυτίκα πρὸς ἔργον ἐξέβαινεν· ἀνόσιον γὰρ ἐνόμιζε τὸν τηλικούτοις θαύμασι τῆς πανάγνου μητρὸς καταγλαϊζόμενον χῶρον μὴ καὶ οἰκοδομαῖς πολυτελέσι περιλαβεῖν καὶ εἰς θυσιαστήριον ἄχραντον ἀφορίσαι τοῦτον τῇ θεομήτορι. Καὶ δὴ, ὥς εἶχε τάχους, ἄπεισι πρὸς βασιλέα, τὰ τῶν θαυμάτων τῆς ἀειπαρθένου ἐκδιηγούμενος, τὴν τε τοῦ θεραπευομένου πλήθους ἀνελλιπῇ ἐπιφοίτησιν, καὶ τὴν ἐξ ἀρρωστίας τῶν ὀμμάτων τοῦ ἱαθέντος ἀνάβλεψιν.

§ δ'. Τί παρακαλέσων καὶ τί ἐξαιτησόμενος; δωρηθῆναί οἱ ἐκλιπαρῶν τὸν τῷ βασιλικῷ οἴκῳ

διαφέροντα κῆπον, ὥστε τῇ θεομήτορι ναὸν ἐπάξιον τῶν ταύτης ἐπισκιάσεων ἐξεργάσασθαι. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς αὐτίκα τῇ τοῦ Κύρου αἰτήσῃ ἐπένευσε, καὶ τὸν κῆπον ὅτι τάχιστα ἔδωρεῖτο· ὁ δὲ τῷ τῆς ἐφέσεως πέρατι ἐφησθῆς εἵχετο ἔργον καὶ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν παντοίαις ἐκέχρητο σπουδαῖς, αὐτὸν μὲν τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ θαυματουργὸν ἐξέφυ κρῖνον, οἰκίσκῳ περιτειχίσας σμικρῷ καὶ ὥσπερ τι θεῖον κειμήλιον ἐν αὐτῷ ἀποθέμενος, ἄψαυστον τοῖς προσπελάζου· ἀποδεδειχώς· αὐτὸν δὲ τὸν κῆπον εἰς τὸ τοῦ νῦν περιόντος καὶ ὀρωμένου ναοῦ κάλλος καὶ μέγεθος μεταμείψας καὶ τῇ θεομήτορι ἐπάξιον τεκηνάμενος ἐνδιαίτημα, τὰ τῆς πρὸς αὐτὴν ἀφωσιώσατο (178β) πίστεως, ναὸν τὸν ἐκ λίθων μὲν συναρμολογούμενον λαξευτῶν, ἐκ δὲ θαυμάτων ἀχειροτεύκτων καταγλαϊζόμενον καὶ τιμώμενον, τὸν πρῶτον καὶ μόνον κατὰ τήνδε τὴν βασιλεύουσαν δομηθέντα τῇ θεομήτορι, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς χαρίτων ἀπαρχὴν καὶ πηγὴν χρηματίσαντα· ἀφ' οὗ τῶν τοῦ Πνεύματος ἐνεργειῶν τε καὶ δωρεῶν οἱ ποταμοὶ προερχόμενοι τὸ τῆς γῆς ἄπαν καταρδεύουσι πρόσωπον· οὗ τὸ ὑπερφνὲς κάλλος καὶ τὸ σύμμετρον μέγεθος καὶ τὸ τῆς ὕλης τερπνὸν καὶ διάφορον εἰ βούλοιτό τις ἐπὶ λεπτῷ διεξιέναι, πολλῶν ἂν δέοιτο γλωσσῶν καὶ λόγων ὁμοίων νιφάσι χειμεριναῖς, τοῦ παραστήσῃ τοῖς οὐκ εἰδόσι τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ εὐπρεπὲς φιλοτέχνημα.

§ ε'. Οὐδὲ γὰρ ἔγνω τις πρὸ τούτου τῇ θεομήτορι τέμενος οἰκοδομηθὲν τειχέων ἐντός· ὅτι μὴδ' ἄλλου τοιούτου τετύχηκε τοῦ δομήτορος ἢ τόπου σεμνοῦ τε καὶ ἱεροῦ καὶ μόνῳ τῷ τῆς Θεοτόκου τεμένει κυρίως ἀρμόζοντος· ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς τοῦ μεγάλου καὶ πιστοτάτου Λέοντος βασιλείας ὀφθῆσεται οἶκος τῇ τοῦ Θεοῦ πανάγνῳ μητρὶ κατὰ τήνδε τὴν βασιλεύουσαν διαλαξευθεῖς τε καὶ δομηθεῖς· ὅσα γὰρ τεμένη τῷ παναγίῳ ταύτης ὀνόματι τετίμηνται ἀπ' ἐκείνου παρήχθη τε καὶ ἀνωκοδομήθη καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς τῶν θαυμάτων κατεπλούτησε δύναμιν.

§ ς'. Καὶ τοῦτο δέ τις οὐκ ἀπεικὸς διανοήσοιτο· ὥς τῇ μὲν μητρὶ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν [αὐτοῦ] μεγάλην . . . * καὶ θείαν (179α) βουλήν τε καὶ πρόγνωσιν ἢ πόλιν αὕτη πρὸ τῆς τοῦ παντὸς παραγωγῆς καὶ ὑπάρξεως ἀποκεκλήρωτό τε καὶ

* γραπτ. τοῦς.

** κρυφιομύστως ἄρά γε;

* δυσύλλατος λέξις ἐφαρμένη: ἰσχύν;

προαφώριστο καὶ νε.....α ταύτης ἀγαπητὴ προ-
 διέγνωστο· ἐφ' ἣν ἐμελλε καιροῖς ἐν ἐσχάτοις
 τῶν θαυμασίων αὐτῆς ἐκκαλύψαι τὰ ὑπὲρ ἔν-
 νοιαν· ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν οἶμαι σεβασμιώτερόν τε
 καὶ καθαρώτερον χῶρον προκατοπτεῦσαι καὶ οἰ-
 κειώσασθαι πρὸς ἀνάπαυσιν, ἢ τοῦτον· ὅπερ οὐκ
 ἂν τις προσείποι ἀθεὶ καὶ κατὰ τινα σύμβασιν
 διαπεπράχθαι, ἀλλὰ κατὰ θείαν τινα καὶ ἀπόρ-
 ρητον οἰκονομίαν τὸ τῆς πανυμνήτου τέμενος εἰς
 τὴν παροῦσαν ἀπαρτισθῆναι κατάστασιν, καὶ
 τοῦτο τῇ κληρωθείσῃ πόλει γέρας ἐπάξιον δω-
 ρήσασθαι, τὸ καὶ καιροῦς καὶ τόπους καὶ πρά-
 ξεις ἀφορισθῆναι τῷ ἱερῷ τούτῳ τεμένει, καθ'
 οὓς τὴν εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴν ἐκληρώσατο, τὸ
 πρὸς τὴν μεγαλόπολιν ταύτην φιλόστοργον καὶ
 συμπαθὲς ἐντεῦθεν καθυποφαίνουσιν· ὥς πάν-
 τως μερὶς καὶ κληρὸς αὐτῆς κεχρημάτικε καὶ τῇ
 ταύτης δυνάμει βασιλεύει καὶ κεκραταίωται καὶ
 φοβερὰ τοῖς ὑπεναντίοις καθέστηκε· καὶ τοῦτο
 δῆλον ἐκ τῶν πολλάκις κατ' αὐτῆς ἐφορμησάντων
 ἔθνων εἰς χεῖρας αὐτὴν κατέχειν οἰομένων.....α
 καταλελειμμένα ἐλεῖν, τοσαύτης** πειραθέντων
 τῆς ἀνικῆτου καὶ ἀοράτου ταύτης δυνάμεως, ὥς
 ἀορασία περιβληθῆναι καὶ ὑφ' ἐαυτῆς συντρι-
 βῆναί τε καὶ διωλοέναι καὶ γῇ καὶ (179β) θα-
 λάσση καταστρωθέντα παρὰ πόδας εὑρεῖν τῆς
 ἐαυτῶν θρασύσητος τὰ ἐπίχειρα. Ἀλλὰ ταῦτα
 θαυμάζων καὶ ἐκθαμβούμενος πρὸς τὸν τῆς πα-
 ραγωγῆς αἴτιον τῷ λόγῳ μέτειμι Κύρον, τὸ πρὸς
 τὴν Παρθένον τοῦ πόθου διακαὲς αὐτοῦ ἐκπλητ-
 τόμενος καὶ τὸ τῆς ψυχῆς καθαρὸν καὶ ἀνεπιθό-
 λωτον ἐννοούμενος καὶ ὁπόσος αὐτῷ θεοσεβείας
 πλοῦτος τεθησαύριστο· οὐδὲ γὰρ ἂν τις πείσειέ
 με λόγος μὴ καὶ αὐτὸν βίῳ πανάγνῳ καὶ ἀμωμή-
 τῳ διαπρέποντα καὶ Θεῷ ἐκ βρέφους προσανα-
 κείμενον, ἐμφανείας τινὸς κατηξιώσθαι, καὶ πρὸς
 τῆς πανάγνου μητρὸς ἐπιτετράφθαι τουτονὶ τὸν
 ναὸν ἐξεργάσασθαι· πιστωθεῖεν δ' ἂν οἱ παρόν-
 τες τὸ λεγόμενον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀληθοῦς μητρὸς
 τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἀρκούσης μόνης εἰς βεβαίωσιν
 τοῦ προβλήματος.

§ ζ'. Ἰουστινιανῷ γὰρ τῷ πάλαι θεοσεβῶς
 βασιλεύσαντι, ἀνδρὶ τὰ πρὸς Θεὸν καὶ τὴν αὐτοῦ
 μητέρα πιστῷ καὶ φιλευσεβεῖ, σύζυγος ἦν εὖ-
 σεβῆς τε καὶ πιστοτάτη, καὶ τοῦτο πρὸ τῶν ἄλ-
 λων διασκοπυμένη, ὅπως ἂν τὸ θεῖον δι' αὐτῆς

ἐξιλάσχοιτό τε καὶ θεραπεύοιτο· αὕτη, νόσῳ πε-
 ρισχεθεῖσα καὶ ποικίλως ὑπὸ ταύτης διανοχλη-
 θεῖσα, τοὺς ἱεροὺς περιήει τῆς θεομήτορος οἴκους
 ἀπαλλαγὴν εὑρέσθαι ζητοῦσα τοῦ ἀρρωστήμα-
 τος· ὥς δὲ καὶ πρὸς τουτονὶ τὸν ναὸν εἰσεφοίτη-
 σε καὶ τῆς ὑγείας αὐτίκα ἦσθετο, καὶ πρὸς τὴν
 προ(180α)τέραν ρώσιν μετεβιβάζετο, βουλευεταί
 τι θεοπρεπὲς καὶ θεόπνευστον καὶ τῆς ἐν αὐτῇ πί-
 στεως ἐπάξιον· τῷ γὰρ βασιλεῖ καὶ ἀνδρὶ τὰ τῆς
 θεραπείας ἀναθεμένη, πείθει τοῦτον, ἅτε φιλευ-
 σεβῇ καὶ φιλόθεον ὄντα, πρὸς μείζονα κατα-
 σκευὴν τὴν παροῦσαν οἰκοδομὴν τοῦ ἱεροῦ τε-
 μένους ἐξᾶραι καὶ κάλλεσι παντοίοις καταπικίλ-
 λαι* καὶ ὠραΐσμασι. Τοῦτο δόξαν αὐτοῖς δι' ὁ-
 ψεως νυκτερινῆς ἀπείργοντο τοῦ ἐγχειρήματος.
 Τίνα τρόπον· αὐτῆς τῆς τοῦ Κυρίου μητρὸς τῇ
 βασιλίσσει ἐπιφανείσῃ καὶ τοιάδε λεξάσης·
 «Τῆς μὲν προθέσεως ὑμῶν καὶ πίστεως τὸ ζέον
 τε καὶ διάπυρον ἀντ' ἄλλου τινὸς περιφανοῦς
 προσηκάμην οἰκοδομήματος, τῇ διὰ τῶν ἔργων
 τελειότητι τὸ τῆς γνώμης ὑμῶν ἰσόρροπον ἀντι-
 ταλαντεύσασα. Ἐμοὶ δὲ τοῦτο καὶ ἡδὺ καὶ φί-
 λον· τοῖς Κύρου ἀρκεῖσθαι φιλοτεχνήμασι, καὶ
 τὸ παρ' αὐτοῦ ἀνατεθέν μοι τέμενος ἀμεταποιή-
 τως αἰωνίζον διαμένειν καὶ ἀκατάλυτον». Ἐκ
 τούτου τῆς ὁρμῆς ἐπισχεθέντες περαιτέρω προ-
 βαίνειν οὐκ ἔκριναν· ἀλλ' ἀναθήμασι πολυτελέσι
 τὴν Θεοτόκον ἀντιτιμήσαντες, τὸν ἐγγύθεν ναὸν
 τῇ τοῦ Θεοῦ προμήτορι Ἀννῇ ἀνατιθέασι.

§ η'. Πῶς οὖν ἐκ τούτων πάντων οὐ δῆλόν τε
 καὶ σαφὲς ὡς νεύμασί τε καὶ διατάξεσι τῆς ἀει-
 παρθένου μητρὸς Κύρος τὸ τέμενος ἀνεγείρας
 οἰκητήριον τῆς δόξης αὐτῆς ἀπειργάσατο. Ἐπα-
 πο(180β)ρήσει δ' ἂν τις εἰκότως ἐνταῦθα ὅτου
 χάριν τὴν τοῦ μείζονος τεμένους οἰκοδομὴν ἢ
 πάναγνος οὐ προσήκατο· ἴδοι γὰρ ἂν τις καὶ τι-
 νας ἄλλους αὐτῆς ναοὺς παρ' εὐσεβῶν, καθ' ὃ
 δυνάμει εἶχον, ἀνεγχευμένους, οὐδαμοῦ δὲ
 παρ' αὐτῆς κεκωλυμένους τῆς ἐγχειρίσεως· ἀλλ'
 ἔστιν εἰπεῖν ὅτι τοῦ βασιλέως ἀπληστότερον
 τοῖς οἰκοδομήμασιν ἐγκείμενον καὶ πέρα τοῦ
 συμμέτρου καὶ πρέποντος πρὸς ταῦτα ἐπεκτεινο-
 μένον, τὸ τούτου ἀκρατὲς ἀναστέλλουσα καὶ τὸ
 τῶν πονούντων καὶ ἐνεργούντων ἐπίποιον κουφί-
 ζουσα, τῆς οἰκοδομῆς ἀπεῖρξαι τὸν βασιλεύοντα·
 ἢ ὅτι χρῆναι μᾶλλον ἕκαστον ἡμῶν ἑαυτὸν ναὸν

** οὕτω : τοσαύτης.

* γραπτ. ἐνὶ λ.

ἅγιον κατασκευάζειν Θεῷ ἔμφυχόν τε καὶ λογικόν, τῇ ἀρχιτεκτονίᾳ τοῦ Πνεύματος συναρμολογούμενον, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ λίθοις ἀψύχοις πεποιθέναι καὶ ἡλπικέναι· οἱ, τῶν μὲν προτέρων ἀπόντων, οὐ μεμπτέοι, ἂν δ' ἐκεῖνα μὴ παρῇ, δεκτέα μὲν καὶ ἡ τῶν δευτέρων προσαγωγή, πάμπολυ δὲ τῆς προτέρας διίσταμένη· καὶ οὐδὲ προσαγωγὴν ἂν τις καλέσειε. Καὶ ἄλλως· διεβάλλετο τὰ τῆς βασιλίδος καὶ συζύγου, καθά που περὶ αὐτῆς βίβλοι σοφῶν ἀνατέτακται. Καὶ εἰ μὲν ἀληθῆ, λέγειν οὐκ ἔχω· διεβάλλετο δ' οὖν. Ἐπεὶ οὖν οὐκ ἦν πρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ μητρὸς μὴ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς θεραπεῦσαι τραύματα καθὰ καὶ τοῦ σώματος, (181a) τῇ διὰ τῆς* οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ ἀποβολῇ πρὸς ἔννοιαν αὐτὴν τῆς τοῦ πάθους ἀποχῆς μετηγάγετο, δι' οὗ ὡς ἀναξία τοῦ ἔργου κεκώλυτο.

§ θ'. Ἄλλ' οὐδ' ἐκεῖνο παροπτέον· ὅτι τὰ βάθη τῶν καρδιῶν καὶ ἐννοιῶν ἡ πάναγνος ἐμβατεύουσα, καὶ τούτοις ἀμφοῖν τὰς πρὸς αὐτὴν πίστεις καὶ διαθέσεις ἀντιτιθεῖσα, ἐπεὶ περ κατὰ πολὺ νικῶσαν ἤδει καὶ ὑπερελαύνουσαν τὴν τοῦ Κύρου φιλόθεον πίστιν, διὰ τοῦτο μένειν ἀνέπαφον καὶ ἀσάλευτον τὸ παρ' αὐτοῦ ἔργον κέκρικε, ταῖς καθαφαῖς προαιρέσεσι μᾶλλον τῶν ταπεινοτέρων ἢ τοῖς βασιλικαῖς ὄγκοις θεραπευομένη καὶ ἀναπανομένη· ἐπεὶ καὶ διὰ τὸ περιὸν αὐτῷ τοῦ βίου καθαρὸν τε καὶ ἁμωμον, ἀρχιερατικῶν βαθμῶν ἐπιβαίνειν προκέκριτο, καὶ μιᾶς τῶν ἐν Φρυγίᾳ ἐπισκοπῶν* πρόεδρος ἀνηγώρευετο, ὥς που περὶ τούτου παλαιὰ παράδοσις διαμαρτύρεται τὸ πανάληθες. Τοιαῦτα τὰ τῆς πανάγνου Παρθένου τερατουργήματα. Τοιαῦτα τὰ τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς τεμένους διηγήματα. Τηλικαύτη ἡ ἐξ αὐτῆς ἐκπεμπομένη δύναμις, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν τὰς τῶν πραγμάτων μετατρέπουσα φύσεις· ἐκ μικρῶν μὲν καὶ ταπεινῶν ἀπαρχόμενα, εἰς κάλλος δὲ προϊόντα καὶ μέγεθος, καὶ τῷ μακρῷ αἰῶνι συμπαρακτεινόμενα».

* πλεονάζει ἴσως ἡ διὰ·=τῇ ἀποβολῇ.

* ὁ Κώδης ἐπισκόπων.

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΤΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΥ

ἐκ διδόρυτος

ἀρχιμ. Ἰωακείμ Φοροπούλου δ. φ.

ἀρχιεφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἰδρύσεως, συντηρήσεως καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἀριθμ. 5.

Συστατικὸν φροντιστηρίον κοινῶν μαθημάτων γεγενῆς ἐν τῇ κατὰ τὴν Πελοπόννησον χώρα τῶν Τρικκάλων τῆς ἐπαρχίας Κορίνθου διὰ τῆς δόσεως τῶν πεντακοσίων γροσίων τοῦ Νικολάου Καραγιάννη, βεβαιωθὲν διὰ γράμματος τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου.

Ὅσα κατὰ θεῖον σκοπὸν ἐν διαφόροις καιροῖς ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων μετὰ πάσης προθυμίας καὶ διεγερμένης ψυχῆς καὶ ζήλου ἐνθέου διενεργοῦνται καὶ πράττονται καὶ μάλιστα πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ ἡμετέρου γένους ἀφορῶντα καὶ συντείνοντα καὶ ἐξ ἐμφύτου καλοκαγαθίας προερχόμενα καὶ διὰ καλὸν τέλος γινόμενα, ἀνκμφιστόλως εἶναι τὰ τοιαῦτα καλὰ καὶ ἐπαινετὰ καὶ τίμια, καὶ θεόθεν τὴν ἀντιμισθίαν εἰς τοὺς ἐργαζομένους προσενοῦσι καὶ φέρουσι· διὰ τοῦτο καὶ χρέος ἔχομεν ἀπαραιτήτως νὰ τὰ προκρίνωμεν αὐτὰ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, ὡς πρὸς θεὸν ἀναφερόμενα, καὶ νὰ τὰ ἐκθειάζωμεν καὶ νὰ τὰ μεγαλύνωμεν ἐπαξίως καὶ ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ τὰ συνιστῶμεν καὶ νὰ τὰ κρατύνωμεν καὶ εἰς μείζονα καὶ διηνεκὴ τὴν ἀσφάλειαν καὶ βεβαιώσιν νὰ τὰ ἐγχρηστῶμεν καὶ γράμμασιν ἀποδεικτικοῖς καὶ συστατικοῖς διὰ νὰ μένωσιν εἰς αἰῶνας ἀμετάθετα καὶ ἀμετακίνητα· ἐπειδὴ καὶ τὰ γράμματα παραστατικά εἰσι τῶν πραγμάτων κατὰ πάντα καιρὸν καὶ δὲν ἀφήνουσι νὰ ἐκπέσωσι τῆς μνήμης τῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τοῦ πανδαιμάτορος χρόνου νὰ φθαρθῶσι τὰ τοιαῦτα ἔργα τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν φιλοθέων ἀνδρῶν τὰ σπουδάσματα, ὅσα εἰς δόξαν Θεοῦ ἐπράχθησαν, ἀλλὰ συνεργοῦσιν εἰς τὸ νὰ σώζωνται αὐτὰ διηνεκῶς ἀνθοῦντα καὶ ἀκμάζοντα καὶ νὰ ἐπικινῆται ἡ μετὰ σπουδῆς εὐλάβεια τῶν ὀρθοδόξων, οἱ ὅποιοι ὡς ἀπαρχὰς τινὰς προσέφερον τῷ Θεῷ ἐκ τῶν ἐπιχορηγηθέντων αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀγαθῶν, Θεῷ τὰ ἐκ Θεοῦ μετ' εὐχαριστίας ἀποδιδόντες καὶ διὰ τῶν προσκλήρων καὶ ρευστῶν τὰ ἄφθαρτα καὶ αἰεὶ διαμένοντα πορίζόμενοι.

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ εὐγενέστατος καὶ χρησι-

μώτατος ἐν ἄρχουσιν κύριος Νικόλαος Καραγιάννης ὁ ἐξ Ἰωαννίνων ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος σκοπὸν ἔνθεον καὶ φιλελεήμονα ἔχων προαίρεσιν, καὶ ὑπὸ τῆς ἐμφύτου αὐτοῦ καλοκαγαθίας κεκινημένος, ναὶ μὴν καὶ ἀπὸ ἐδικῆς μας πατρικῆς νοουθεσίας καὶ πνευματικῆς προτροπᾶς καταπεισθεὶς ἀφιέρωσε καὶ ἐπαφῆκεν ἐξ ἰδίων αὐτοῦ χρημάτων πεντακόσια γρόσια εἰς τὴν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἡμετέραν πατρίδα τοῦ χωρίου ὀνομαζομένου Τρίκκαλα, κειμένου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορίνθου, διὰ τὰ συγκροτηθῆ καὶ νὰ κατασταθῇ σχολεῖον καὶ φροντιστήριον κοινῶν καὶ ἀπλῶν μαθημάτων διὰ προκοπὴν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἐκεῖσε νέων καὶ παιδίων τῶν χριστιανῶν. Ἀλλὰ φροντίζων ὁ αὐτὸς ἄρχων, ὡς ἔμφρων καὶ προνοητικὸς νὰ ἔχη καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον τοῦ σχολείου τὴν σύστασιν καὶ διαμονὴν ἀνέκλειτον, καὶ ἀμετακίνητον καὶ νὰ διορισθῇ ἡ κυβερνήσις καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλία μετὰ τρόπους προνοητικούς καὶ ἀσφαλεῖς καὶ συντηρητικούς, ἀποκατέστησεν ἐπιτρόπους τὴν ἡμῶν μετριότητα εἰς τὴν διέταξιν καὶ τὸν διορισμὸν τὸν προτήκοντα τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ μετριότης ἡμῶν πρῶτον μὲν ἐφρόντισε καὶ ἐπεμελήθη καὶ ἐδόθησαν τὰ ρηθέντα πεντακόσια γρόσια εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερὰν καὶ σεβασμίαν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου τῆς Ἀγίας μετὰ τόκου συμπεφωνημένου τὰ δέκα πρὸς ἑνδεκα τὸν χρόνον, ὡς φανεροὶ καὶ ἡ κοινὴ καὶ χρεωτικὴ ὁμολογία τῶν ἐπιτρόπων καὶ λοιπῶν συνενοριτῶν ἀρχόντων χριστιανῶν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ναὶ μὴν καὶ τῶν χρησίμων γουναρχῶν χριστιανῶν. Ἐπειτα διὰ μεσιτείας πάλιν ἡμετέρης κατεστάθησαν καὶ διωρίσθησαν ἐπιτροπὴ νὰ λαμβάνωσι τὸ διάφορον τῶν εἰρημένων ἄσπρων κατ' ἔτος, ἥτοι τὰ πεντήκοντα γρόσια, οἱ κατὰ καιροὺς τιμιώτατοι ἐπιτροπὴ τοῦ κουτίου τοῦ φιλοχρίστου ρουφετίου τῶν γουναρχῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια τὰ μὲν τεσσαράκοντα γρόσια νὰ τὰ δίδωσιν εἰς χεῖρας ἐκείνων ὅπου θέλουν γράφει καὶ διορίζει οἱ κατὰ καιροὺς ἐπιτροπὴ τοῦ ἀποκατασταθησομένου εἰς τὰ Τρίκκαλα σχολείου ἄσπρα μετρητά, διὰ τὰ πληρῶνται ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου τοῦ αὐτοῦ σχολείου. μετὰ τὰ λοιπὰ δὲ δέκα γρόσια εἰς μὲν τοὺς ἐφεξῆς τέσσαρας χρόνους νὰ ἀγοράζωσιν οἱ αὐτοὶ ἐπιτροπὴ τῶν γουναρχῶν ὀκτώηχους καὶ ψαλτήρια, εἰς καθὲρ δὲ πέμπτον ἔτος ἀποστόλους καὶ εὐχολόγια, τὰ ὅποια νὰ τὰ ἐγχειρίζωσιν ὁμοῦ μετὰ τὰ τεσσαράκοντα γρόσια εἰς ἐκείνους ὅπου ἤθελον διορισθῇ ἐκ μέρους τῶν ἐν τοῖς Τρικκάλαις ἐπιτρόπων τοῦ σχολείου λαμβάνοντες παρ' αὐτῶν ἀποδείξεις καὶ γράμματα τῶν τοῦ σχολείου ἐπιτρόπων πῶς τὰ ἐνεχειρίσθησαν, βεβαιωμένα καὶ μεμαρτυρημένα παρὰ τῶν δύο ἱερωτάτων ἀγίων ἀρχιερέων καὶ μητροπολιτῶν, τοῦ τε Κορίνθου καὶ τοῦ Ναυπλίου, ἢ τῶν Παλκιῶν Πατρῶν. οἱ δὲ λαμβάνοντες τὰ τεσσαράκοντα γρόσια ἐπιτροπὴ, τὰ

μὲν ἡμίση ἐξ αὐτῶν, ἥτοι τὰ εἴκοσι γρόσια, νὰ τὰ δίδωσι τῷ διδασκάλῳ τῆς ἐκεῖσε σχολῆς ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ἔτους, τὰ δὲ λοιπὰ ἡμίση ἐν τῷ τέλει τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ τὰς μὲν ὀκτώηχους καὶ τὰ ψαλτήρια νὰ τὰ μοιράζουσιν οἱ τοῦ σχολείου ἐπιτροπὴ δωρεὰν εἰς τοὺς ἐνδεεῖς τῶν μαθητῶν, οἱ δὲ ἀπόστολοι καὶ τὰ εὐχολόγια νὰ μένωσιν εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ οἱ μὲν ἀπόστολοι νὰ εἶναι εἰς χρῆσιν ὅλων τῶν μαθητῶν, τὰ δὲ εὐχολόγια εἰς χρῆσιν τῶν μελλόντων ἱερωθῆναι. πρὸς δὲ τούτοις, ἂν ἔλθῃ ποτὲ καιρὸς ὅπου οἱ ἐπιτροπὴ τῆς ρηθείσης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου δὲν ἤθελαν στέργῃ νὰ δίδουσι τὸ συμπεφωνημένον διάφορον, ἥτοι τὰ πεντήκοντα γρόσια, τότε οἱ ἐπιτροπὴ τοῦ ρηθέντος ρουφετίου τῶν γουναρχῶν, νὰ ἔχωσιν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν νὰ λαμβάνωσιν ἐξ αὐτῶν τὸ κεφάλαιον, ἥτοι τὰ πεντακόσια γρόσια, ὡς χρέος γνήσιον τῆς ἐκκλησίας τῶν καὶ νὰ τὸ δίδουσιν εἰς ἄλλο μέρος μετὰ τὸ αὐτὸ διάφορον διὰ τὰ σώζηται καὶ νὰ μὲν πάντοτε τὸ ρηθὲν σχολεῖον, καὶ τέλος πάντων, ἂν καθ' ὑπόθεσιν δὲν εὑρεθῇ ἄλλος σίγουρος καὶ ἀσφαλὴς τόπος, νὰ δίδωνται τὰ πεντακόσια αὐτὰ γρόσια τῷ Παναγίῳ Τάφῳ καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ λαμβάνωνται τὰ πεντήκοντα γρόσια διὰ τὰ γίνηται ἡ διορισθεῖσα κυβερνήσις τοῦ αὐτοῦ σχολείου. Καὶ οὗτος μὲν ἔστω ὁ διορισμὸς τῆς κυβερνήσεως περὶ τῶν εἰρημένων ἄσπρων καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπων τῶν γουναρχῶν.

Περὶ δὲ τῆς ἐκεῖσε ἐν τοῖς Τρικκάλαις κυβερνήσεως καὶ ἐπιτροπῆς τοῦ σχολείου ταῦτα διοριστέον: Α'. οἱ κατὰ καιροὺς ἐκεῖσε ἐπιτροπὴ τοῦ σχολείου νὰ εἶναι τρεῖς, ὁ μὲν πρῶτος καὶ ὁ δεῦτερος ἐκ τοῦ γένους τῶν νοταρχῶν, ὁ δὲ τρίτος ἐξ ἄλλου τοῦ τιμιωτέρου γένους τοῦ χωρίου, οἱ ὅποιοι θὰ ἀποκαθίστανται καὶ θὰ διορίζονται μετὰ ἐκλογὴν τοῦ κατὰ τὸν ἀρχιερέως ἱερωτάτου μητροπολίτου Κορίνθου καὶ τῶν προεστώτων καὶ γερόντων τοῦ αὐτοῦ χωρίου. Β'. ὁ διδασκαλὸς πάντοτε νὰ εἶναι ἐκκλησιαστικὸς, ἢ ἱερεὺς δηλονότι, ἢ μοναχὸς ἢ ἑτέρου ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ. Γ'. ἂν εὐρίσκηται τοιοῦτος ἐκ τοῦ γένους τῶν Νοταρχῶν νὰ προτιμᾶται αὐτὸς τῶν λοιπῶν. ὅταν ὅμως δὲν εἶναι τοιοῦτος ἐξ αὐτοῦ, νὰ ἀποκαθιστῶσιν ἄλλον οἱ ἐπιτροπὴ μετὰ ἐκλογὴν καὶ κρίσιν ὀρθὴν καὶ χωρὶς φιλοπροσωπίας, καὶ ἐκ τῶν τιμιωτέρων. Δ'. νὰ διδάσκῃ μετὰ ἐπιμέλειαν καὶ κατὰ συνέχειαν τοὺς μαθητάς του χωρὶς καμμίαν διακοπὴν, ἔξω μόνον ἀπὸ τὰς ἁγίας Κυριακὰς καὶ δεσποτικὰς ἐορτάς καὶ τινὰς ἄλλας ἐπιστῆμων ἁγίων, ὅπου παρρησιαστικῶς ἐορτάζουσι καὶ κανονικῶς ἐξ ἔθους πανηγυρίζουσιν. Ε'. νὰ μὴν ἔχη ἄδειαν ὁ διδασκαλὸς νὰ ζητῇ τίποτε ἐκ τῶν μαθητῶν μήτε πολὺ, μήτε ὀλίγον, ἢ ἄσπρα δηλαδὴ λεγόμενα δευτεριτικά, ἢ μανδύλια, ἢ ἄλλο τι δῶρον, ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας, ἢ ὅταν μεταβαίνουν ἐκ τῶν λεγομένων πινακιδίων εἰς τὴν ὁκ-

τώχον, καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὸ ψαλτήριον καὶ ἐφεξῆς εἰς τὰ ἄλλα μαθήματα, ἀλλὰ νὰ ἀρκῆται εἰς τὸν ρηθέντα μισθόν, ἥτοι τὰ τεσσαράκοντα γρόσια, ἔξω μόνον ἀν οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν τοῦ προσφέρουσιν εἴτι προαιροῦνται οἰκιοθελῶς, ὡς ἄρτους δηλαδὴ, οἶναιον, ὀπώρας καὶ ἄλλο τούτοις ὅμοιον ἐκ τῶν προχείρων καὶ ἄνευ ἀγορᾶς παρ' αὐτοῖς εὐρισκομένων. ΣΤ'. καὶ τελευταῖον νὰ ἔχη χρέος ὁ διδάσκαλος μὲ τὰξιν καὶ ἀκολουθίαν νὰ διδάσκη τὰ μαθήματα· καὶ Α'. μὲν νὰ ἀρχίζῃ τοὺς μαθητὰς ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, ἥτοι τοῦ λεγομένου ἀλφάβητου (ὅσοι δηλαδὴ εἶνε ἁμέτοχοι τούτου) καὶ καθ' ἐξῆς νὰ μεταβαίνει εἰς τὰ λοιπὰ κατὰ ἀκολουθίαν βιβλία· Β'. νὰ τοὺς γυμνάζῃ καὶ νὰ τοὺς διδάσκη καὶ καλλιγραφίαν· γον τοὺς μέλλοντας ἱερωθῆναι νὰ τοὺς διδάσκη ἀναγκαιῶς μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰς ἀκολουθίας τῶν ἐπὶ τῶν ἱερῶν μυστηρίων καὶ τὰς λοιπὰς ἐν τῷ εὐχολογίῳ ἀναγκαίας τῷ ἱερῷ καὶ συνήθεις ἀκολουθίας καὶ εὐχαριστίας. Δ'. ἀπαξίπαντας νὰ διδάσκη τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν· Ε'. πρὸ τοῦ ἄρξασθαι τοὺς μαθητὰς τῆς τῶν μαθημάτων ἀναγνώσεως νὰ φροντίζῃ ἀπαραιτήτως καὶ νὰ τοὺς γυμνάζῃ καὶ νὰ τοὺς παιδεύῃ ἅπαντας νὰ λέγωσιν ἱερὰν προσευχὴν σύντομα τὸ πρῶτ', ἥτοι τὸν ἐξάψαλμον μετὰ τῆς Α'. ὥρας καὶ μετὰ τὴν ἐσπερινὴν ἀπόλυσιν νὰ διαβάζωσι τὸ ἀπόδειπνον, ἔπειτα νὰ ἀπέρχηται ὁ καθ' εἰς εἰς τὰ ἴδια· ΣΤ'. κατὰ χρέος ἀπαραίτητον ἐν ταῖς Κυριακαῖς καὶ ἀγίαις ἑορταῖς νὰ λαμβάνῃ ὁ διδάσκαλος ὅλους τοὺς μαθητὰς του καὶ νὰ ἀπέρχηται εἰς τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν ἐπ' ἀκροᾶσει τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας καὶ τῆς λοιπῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας καὶ προσευχῆς φροντίζων καὶ προνοούμενος πρὸς τοὺς καὶ τῆς καλῆς παιδαγωγίας καὶ εὐτάκτου καὶ σεμνῆς πολιτείας καὶ χρηστότητος τῶν ἡθῶν τῶν διδασκομένων καὶ παιδευομένων ὑπ' αὐτοῦ μαθητῶν, καὶ μάλιστα τῶν μικρῶν καὶ ἀτελῶν εἴτι τὴν ἡλικίαν παιδίων, τὰ ὅποια προηγουμένως νὰ τὰ παιδεύῃ καὶ νὰ τὰ διδάσκη εὐσέβειαν, εὐλάβειαν εἰς τὰ θεῖα, σωφροσύνην καὶ σεμνότητα καὶ κάθε ἄλλην ἀρετὴν προσήκουσαν χριστιανικῇ καταστάσει καὶ ἐπ' αὐτῶν εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ εὐπαιδευσίαν τῶν νέων, προϋποτεθεῖσαν ὡς ἀνθεμέλιον εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν, νὰ ἐποικοδομῇ καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὁδηγίαν τῶν μαθημάτων κατὰ τὸν διορισθέντα ἄνωτέρω τρόπον καὶ τὴν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν· ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ ρηθέντος σχολείου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ διδασκαλίας νὰ γένῃ ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψλ'. κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου καὶ καιροῦ νὰ λογαριάζεται καὶ νὰ μετρεῖται καὶ ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου.

Λοιπὸν τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐπιστάσεως τοῦ ρηθέντος σχολείου διορισθείσης καὶ διαταχθείσης ὑπὸ τῆς ἡμῶν μητροπόλεως κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον καὶ τοὺς ἐκτεθέντας

ἄνωτέρω διορισμοὺς καὶ τὰ κεφάλαια, πρῶτον μὲν δεόμεθα τοῦ ὑπερχαίτου Θεοῦ νὰ συντηρῇ καὶ νὰ διαφυλάττῃ τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον τῆς διδασκαλίας εἰς αἰῶνας ἀνέκλειπτον καὶ νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ συνετελῇ καὶ νὰ ὁδηγῇ τῇ ἐξ ὕψους αὐτοῦ προνοίᾳ καὶ χάριτι καὶ τοὺς διδάσκοντας καὶ τοὺς διδασκομένους, καὶ τοὺς ἐπιστάτας καὶ διοικητὰς εἰς ἐπίδοσιν καὶ αὐξήσιν τῆς προκοπῆς καὶ ὠφελείας τοῦ ἡμετέρου γένους· ἔπειτα εὐχόμενοι καὶ εὐλογοῦντες πατρικῶς παρακαλοῦμεν καὶ προτρέπομεν ἐν ἀγίῳ πνεύματι τοὺς κατὰ κειροὺς ἐπιτρόπους τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν γουνάρχων ὡς τέκνα πνευματικὰ ἡμῶν ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα νὰ ἐπιστατῶσι καὶ νὰ ἐπιμελοῦνται ἀόκνως καὶ προθύμως τὴν διορισθεῖσαν εἰς αὐτοὺς κυβερνήσιν ταύτην καὶ ἐπιστάσιαν τοῦ ρηθέντος σχολείου καὶ νὰ φροντίζουσιν ἀπαραιτήτως τὴν λήψιν τῶν εἰρημένων ἄσπρων τοῦ τόκου καὶ τὴν δόσιν τοῦ μισθοῦ κατὰ τὸν ἐκτεθέντα ἄνωτέρω διορισμὸν διὰ νὰ σώζηται τὸ θεῖον ἐλεει συγκροτηθὲν αὐτὸ σχολεῖον καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλία διηνεκῶς ἀνέκλειπτος καὶ ἀπχράστεπτον, καὶ νὰ μὴν ὑστερηθῇ τὸ ἡμέτερον γένος τὴν ἐξ ἐκείνου ψυχικὴν ὠφέλειαν διὰ νὰ ἔχωσι καὶ τὸν μισθὸν τῆς καλῆς αὐτῶν ἐπιστάσεως ταύτης ἐκ Θεοῦ πολλαπλάσιον.

Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ διηνεκῇ παράστασιν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ κατασταθέντος τούτου σχολείου, καὶ τοῦ γενομένου περὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ διδασκαλίας αὐτοῦ διορισμοῦ, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συστατικὸν βεβαιωτήριον γράμμα καὶ ἐπεδόθη τοῖς ρηθεῖσι χρησίμοις ἐπιτρόποις τοῦ ρουφετίου τῶν γουνάρχων. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψλ'.

ΣΗΜ. ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Κριτίου σελ. 114. Εὐδὴλον ὅτι ὁ τὰ ἄνωτέρω διατάσεων πατριάρχης ἐστὶν ὁ Ἱεροσολύμων Χρύσανθος ὁ Νοταρᾶς. Περὶ δὲ τοῖς ἐν Τρικκάλαις Σχολῆς μνεία μόνον γίνεται αὐτῆς ἐν τῷ πολυτίμῳ Σχεδιάσματι τοῦ κ. Μ. Παρανίκα, σελ. 200 ἐν οἷς λέγει ὁ Γεώργιος Κωνσταντίνου ἐν τοῖς Προλεγόμενοις τοῦ Λεξικοῦ (1757), ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν σελ. 176 τοῦ Β'. τόμου τῆς ἐν Βιέννῃ τῷ 1760 ἐκδοθείσης τριτόμου Γραμματικῆς τοῦ Γεωργίου Φατζέα, ὡς ὑποσημειοῖ ὁ κ. Γεδεών ἐν τοῖς Χρονικοῖς τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 244.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ*

ΠΕΡΙ

ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέδοτα,

καὶ λοιπὴ φιλόμουδος οὐμῆγυρις!

I.

Ὁ αἰὼν, εἰς οὗ τὰ τέλη χάριτι θεῆα κατην-
τήσαμεν καὶ ἐπὶ τοῦ μεταίχμιου τοῦ ὁποῦ ἰστά-
μεθα, δυνατόν ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως νὰ χαρακτηρι-
σθῇ ὡς κατ' ἐξοχὴν πρακτικὸς αἰὼν. Κατὰ τὸν αἰῶ-
να τοῦτον τὸ δαιμόνιον πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, «οὗ
κατὰ τὸν ποιητὴν οὐδὲν δεινότερον πέλει» (Ἀντιγ.
Σοφοκλ. 334) καταγοητευθὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ
ποικίλων περὶ τὴν ὁρωμένην κτίσιν καὶ τοὺς νό-
μους αὐτῆς ἀνακαλύψεων, τῶν τε ἐπ' αὐτοῦ καὶ
τῶν ἀμέσως πρὸ αὐτοῦ γενομένων, ἐπεδόθη μετ' ἰ-
διαζούσης ἐντάσεως εἰς τὴν μελέτην τῶν διαφορῶν
βιολογικῶν ζητημάτων, ἐπιδιώκον πανταχοῦ καὶ
πάντοτε τὴν ποθητὴν εὐδαιμονίαν, ἥτις, ὡς γνω-
στόν, εἶνε ὁ κυριώτατος μοχλὸς καὶ τὸ ἀκρότατον
τέλος πάσης, δυνατόν εἰπεῖν, ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώ-
που. Κατ' αὐτὸν τὸ γένος τῶν βροτῶν εἴπερ ποτε
καὶ ἄλλοτε κατενόησε τὴν ἀλήθειαν «τὸ γινώσκειν
ἐστὶ δύναμις» (Wissen ist Macht) καὶ μετὰ θαυ-
μασίας ἐπιτυχίας προσεπάθησε νὰ ἐπωφεληθῇ χά-
ριν πρακτικῶν σκοπῶν πασῶν ἐκείνων τῶν νέων
δυνάμεων καὶ στοιχείων, ἅτινα ἡ πλουσίως ὑπὸ
πανσόφου Δημιουργοῦ προικισθεῖσα καὶ πλουτοδό-
τις φύσις, ὡς ἄλλη τις μυθώδης Ἴσις, ἐτήρει τέως
κεκαλυμμένα ὑπὸ τὸν μυστηριώδη πέπλον αὐτῆς.
Οὕτω φέρ' εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος τοῦ XIX αἰῶνος ἔγνω
πρακτικώτατα νὰ ἐπωφεληθῇ πρὸς τοὺς ἄλλους
καὶ δύο ἀγνωστων τέως δυνάμεων τοῦ αἵματος καὶ
τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ κατ' ἐξοχὴν
θαῦμα τοῦ αἰῶνος καὶ δι' ὧν κατώρθωσεν ὁ πρα-
κτικὸς αὐτοῦ νοῦς νὰ συντομεύσῃ μέχρις ἀπιστεύ-
του τὰς ἀποστάσεις, νὰ διέρχεται θριαμβευτικῶς
διὰ τῶν σπλάγγων ἀπροσίτων τέως ὁρέων, νὰ
ἐρευνήσῃ τὰ ἔγκατα καὶ ἄγνωστα τῆς γῆς καὶ τῶν
ὠκεανῶν, καὶ τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρος, καὶ τὸ περιεργό-
τερον, νὰ ἐποπτεύῃ νοερῶς διὰ τῶν τηλεγραφικῶν
συρμάτων καὶ τοῦ πτερόεντος τύπου τὴν πορείαν
συμπάσης τῆς ὑψηλίου, ὡσεὶ πανταχοῦ παρῶν.

Ἐπὶ τοῦ τοσοῦτον λοιπὸν πρακτικοῦ καὶ δρα-

* Ἐγένετο ἐπὶ τῇ τελετῇ τῶν ἐνάρξεων τοῦ σχολικοῦ ἔτους
1899 — 1900, ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ
Τιμίου Σταυροῦ, προεξαρχούσης τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου
Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανοῦ τοῦ Α'.

στηρίου αἰῶνος, οἷος ὁ παρῶν, δὲν εἶναι βεβαίως
τυχαία σύμπτωσις τὸ ὅτι ἐξαιρετικὴν ὅλως ἔλαβεν
ἐπίδοσιν ὁ κλάδος ἢ τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς ἱερᾶς
θεολογίας, ὅπερ μάλιστα πάντων τῶν λοιπῶν συν-
έχεται πρὸς τὸν πρακτικὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον, τ.
ἔ. ὁ πρακτικὸς κλάδος τῆς θεολογίας, ἢ ἡ ἄλλως
πρακτικὴ λεγομένη θεολογία. Ἡ χριστιανικὴ ἀπο-
κάλυψις, ἢ τὸ ἀντικείμενον τῆς χριστιανικῆς θεο-
λογίας ἀποτελοῦσα, οὕσα κατὰ τοὺς ἐρευνῶντας
τὰ πράγματα ἐμβριθῶς καὶ σπουδαίως, ἀλλὰ μὴ
ἐξ ἐπιπολῆς—ὁ κηδεμὼν καὶ προστάτης πάσης ἀ-
ληθοῦς τοῦ ἀνθρώπου γνώσεως καὶ ἀνακαλύψεως
καὶ παντὸς εὐγενοῦς συναισθήματος, ἔχει καὶ τοῦ-
το πρὸς τοὺς ἄλλους τὸ ἰδιάζον χαρακτηριστικόν,
ὅτι εἰς τὰς ἐκάστοτε μεταλλαστομένας γενεὰς νέα
παρουσιάζει θέληττα καὶ νέας ἀποδείξεις τῆς θειό-
τητος καὶ τοῦ ἀκαταλύτου αὐτῆς, ὁμοίᾳ κατὰ
τοῦτο πρὸς ἀνεξάντλητον μεταλλεῖον, ὅπερ ὅσω
βελύτερον ἐξορύσσεται τοσούτω καὶ πλουσιωτέρους
ἀποκαλύπτει θησαυροὺς. Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ προ-
κειμένου συνέβη: Ἐπὶ τοῦ κατ' ἐξοχὴν, ὡς εἴρη-
ται, πρακτικοῦ XIX αἰῶνος ἡ χριστιανικὴ ἀποκά-
λυψις ἀπὸ τε τῶν ἄλλων ἀπόψεων καὶ μάλιστα
ἀπὸ τῆς πρακτικῆς ἐρευνηθεῖσα, μέγα καὶ ζωηρὸν
ἐπέφερε φῶς ἐπὶ τῶν διαφορῶν βιολογικῶν τοῦ αἰῶ-
νος τούτου ζητημάτων, ἐθνολογικῶν, κοινωνικῶν,
ἐκπαιδευτικῶν καὶ λοιπῶν, ἢ δὲ πρακτικὴ θεολογία
διττῶς κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον προήχθη: α'] κατὰ
τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν εὐρυσιν τοῦ περιεχομένου
αὐτῆς, καὶ β'] κατὰ τὸν τρόπον τῆς συστηματο-
ποιήσεως καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἰδίας ἐπιρροῆς ἐπὶ
τῶν διαφορῶν διακλαδώσεων τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.
Περὶ τῆς πρακτικῆς δὲ θεολογίας ὡς ἑνὸς τῶν τεσ-
σάρων γνωστῶν τῆς θεολογίας κλάδων, προέκρινα
νὰ ὁμιλήσω ὑμῖν σήμερον, ταχθεὶς ἐπὶ τούτῳ κατὰ
τὰ νενομισμένα, ἀφορμῆς δοθείσης ἐξ αὐτῆς τῆς
πορείας τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἥτις αἰσίως κατὰ
τὸ σὺν Θεῷ ἐναρχόμενον σχολικὸν ἔτος συμπλη-
ροῦσα τὸν κύκλον τῶν θεολογικῶν αὐτῆς σπουδῶν,
ὡς χρυσοῦν στέφανον καὶ ἐπιστέγασμα, ἐπιτίθησιν
ἐπ' αὐτῶν τὰς περὶ πρακτικῆς θεολογίας μελέτας.

II.

II. Ὁ ὕπατος τῶν διαμαρτυρομένων θεολό-
γων, ὁ θεόλογος καὶ φιλόσοφος Schleiermacher ὁ
καὶ πρῶτος ἐπιχειρήσας νὰ καταδείξῃ τὴν θέσιν καὶ
τὴν σημασίαν τῆς πρακτικῆς θεολογίας ἐν τῷ ὅλῳ
θεολογικῷ συστήματι, ἀναχωρῶν ἐκ τῆς ἐπιτυχῆς
ἐκείνης παραστάσεως, καθ' ἣν τὸ ὅλον τῆς θεολο-

γία: σύστημα παρίσταται ὡς τι ὀργανικὸν σύμπλεγμα, καὶ δὴ ὡς τι ἀμφιλαφὲς καὶ καρποφορώτατον δένδρον, ὀρθῶς περὶ τῆς πρακτικῆς θεολογίας ἀποφαίνεται λέγων, ὅτι αὕτη κατέχει ἐν τῷ θεοφυτεύτῳ τῆς θεολογίας δένδρῳ τὴν θέσιν τῆς κορωνίδος (Krone), ἐν ᾗ τὸ ἄνθος καὶ ὁ καρπός, τῶν λοιπῶν τῆς θεολογίας μερῶν ἀντιστοιχοῦντων πρὸς ἕτερα τοῦ αὐτοῦ δένδρου μέρη τῆς Ἑξηγητικῆς Θεολογίας πρὸς τὴν ρίζαν, τῆς Ἱστορικῆς καὶ Δογματικῆς πρὸς τὸν κορμὸν καὶ τοὺς κλάδους¹. Ἡ παρομοίωσις ἐστὶν ἀκριβὴς καὶ ἀξία τῆς βαθυνοίας τοῦ ποιησαμένου αὐτῇ. Τὸ ἄνθος ἢ ὁ καρπὸς δένδρου τινὸς ἀφ' ἐνὸς μὲν παρίσταται ὡς τὸ γενικὸν συμπέρασμα, ὡς τὸ προτὸν ὅλης τῆς τέως ἐν τῷ δένδρῳ ἐκείνῳ γενομένης ὀργανικῆς κινήσεως καὶ ἐργασίας, — ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐμπερικλείει ἐν ἑαυτῷ πάντα ἐκεῖνα τὰ ζωτικὰ στοιχεῖα, ἅτινα κέκτληται τὴν δύναμιν τῆς ἀναπαραγωγῆς καὶ ἀναδιπλώσεως τοῦ εἶδους τοῦ δένδρου ὑπὸ ὠρισμένης τινὰς συνθήκας². Οὕτω λόγου χάριν, ὁ καρπὸς τῆς μηλέας ἔνθεν μὲν εἶνε τὸ κορυφῶμα καὶ τὸ προτὸν ὅλης ἐκείνης τῆς ὀργανικῆς ἐξελέξεως, ἥτις ἐγένετο βαθμηδὸν ἐν τῷ δένδρῳ, ἀρχὴν λαβοῦσα ἀπὸ μικροσκοπικοῦ τινος σπέρματος, ἐτέρωθεν δὲ περιέχει ἐν ἑαυτῷ πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀναδιπλώσεως, ἢ ὡς συνήθως λέγουσι, τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἶδους τῆς μηλέας. Τοιοῦτόν τι ἀκριβῶς παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας: Αὕτη δηλονότι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς τρεῖς προηγουμένους τῆς Θεολογίας κλάδους, τ. ἔ, τὸν Ἑξηγητικόν, τὸν Δογματικόν, καὶ τὸν Ἱστορικόν, ἐξεταζομένη παρίσταται πρῶτον μὲν ὡς τὸ συμπέρασμα τῶν μελετῶν ἐκάστου αὐτῶν, δεύτερον δὲ ὡς τις ἀναδίπλωσις καὶ ἀναπαραγωγὴ ἐκάστου τῶν κλάδων ἐκείνων ἐν ἐτέρᾳ μορφῇ, ἐν τῇ μορφῇ τ. ἔ. τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν πρακτικὸν βίον τῆς Ἐκκλησίας ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ. Ἰσως τὰ εἰρημένα διὰ τινος εἰσὶν ἀσαφῆ. Ἵνα λοιπὸν καταστήσωμεν ταῦτα σαφέστερα, ἀνάγκη νὰ κατέλθωμεν

εἰς μερικωτέραν τῶν πραγμάτων ἀνάλυσιν, καὶ ἀφέντες πρὸς ὥραν κατὰ μέρος τὴν εἰκονικὴν παράστασιν τῆς πρὸς ἀλλήλους σχέσεως τῶν διαφορῶν τῆς Θεολογίας κλάδων, νὰ ἐξετάσωμεν ἀμεσώτερον τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σχέσιν. Καὶ πρὸς τοῦτο δέον πρωτίστως νὰ λεχθῶσι βραχέα τινὰ περὶ Χριστιανικῆς Θεολογίας καθόλου, ὡς ἐπιστήμης, καὶ δὴ περὶ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ὅπως οὕτω πρόδηλος ἐντεῦθεν γένηται ἡ τε θέσις καὶ ἡ σημασία τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας ἐν τῷ ὅλῳ Θεολογικῷ συστήματι, οὗ αὕτη μέρος μόνον ἀποτελεῖ.

Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες χριστιανικὴν Θεολογίαν; Ὅποιον τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης ταύτης; Τίς δὲ ὁ σκοπὸς αὐτῆς καὶ τίς ἡ ἐντεῦθεν χρησιμότης καὶ σημασία διὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον; Ἐχει πράγματι αὕτη νὰ παρουσιάσῃ τι χρήσιμον τῷ ἀνθρώπινῳ βίῳ καθόλου καὶ τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἰδίᾳ, ἢ μήπως ὡς τινες κακῶς ἐνόμισαν, εἶναι ἀπλῶς λείψχον παρεληλυθότων χρόνων, ἐπιστήμη, ὡς ἐκφράζονται, ἐκπληρώσασα τὸν προορισμὸν αὐτῆς, τοῦτ' αὐτὸ ἀναχρονισμός; ἄλλαις λέξεσιν, ἔχει τι ἐν ἑαυτῇ τὸ δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας, τῆς τε ἐν τῷδε καὶ τῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ τάφου βίῳ, προσόν, ὅπερ, ὡς γνωστόν, εἶναι ἀπαραίτητον διὰ πᾶσαν καθόλου ἐπιστήμην καὶ τέχνην, ἀξιοῦσαν νὰ κατέχῃ ἐντιμον καὶ διαρκὴ θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν;

Δύο χιλιετηρίδες δὲν παρήλθον εἰσέτι ἀπὸ τῆς ἐνδόξου ἐκείνης ἐν τῇ ἱστορικῇ τῆς ἀνθρωπότητος σταδιοδρομίᾳ ἐποχῆς, καθ' ἣν ἀπὸ τῶν θεοβαδίστων ὁρέων τῆς Ἰουδαίας φῶς μέγα ἐπέλαμψεν εἰς τὴν ἐν τῷ σκότει τῆς θείας ἀγνωσίας καὶ τῇ σκιᾷ τοῦ ἐκ τῆς ἁμαρτίας θανάτου καθημένην τέως ἀνθρωπότητα. Ἀπαξάπαντες ὁμοῦ οἱ λαοί, οἵτινες μιᾷ φωνῇ τέως καὶ μιᾷ προσδοκίᾳ ἀνέμενον βοήθειαν σωτήριον ἐκ τῶν ἄνω, εἶδον τέλος τὴν βοήθειαν ταύτην πλουσίως πεμφθεῖσαν. Τὰ ἀπειλητικὰ τοῦ δαιμονίου Σωκράτους λόγια: «καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ Θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψῃ, κηδόμενος ὑμῶν», (Ἀπολογ. XVIII, 31, Ε.) εἶχον πλέον ἀπολέσῃ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. Προσωπικότης μοναδική ἐν τῇ Ἱστορίᾳ, Ὁν ὑπεράνθρωπον, ἐπεφοίτησεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Ἦν ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ὅστις ἦλθεν εἰς ἀναζήτησιν τῶν πλανωμένων τέκνων του! Ἦν ὁ Θεός—Λόγος τοῦ μαθητοῦ τῆς ἀγάπης, ὅστις «σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός)—πλήρης χάριτος καὶ

1. "Ide • Die praktische Theologie nachden grundsätzen der evangel. Kirche in Zusammenhang dargestellt" 1842. Αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπὸ τῶν πλείστων ἄλλως τὴν σήμερον εὐλόγως ἐγκαταλειφθεῖσα περιώνυμος τοῦ Schleiermacher Τουριλογία, ἥτις προσσημειωτέον νοουμένη, ὡς νοεῖται, παρὰ τῷ Εἰσηγητῇ αὐτῆς δὲν εἶνε ὅλῳ; ἄσχετος πρὸς ἃς ἐκεῖνος ἔχει ὀρθολογιστικὰς περὶ Χριστιανικῆς Ἀποκαλύψεως θεωρίας.

2. Ἡβλ. Hagenbach «Encyclopædie und Methodologie», § 96, p. 355.

ἀληθείας». (Ἰωάν. 1, 14). Περιπατῶν ἐπὶ τῶν χωρῶν, ἐφ' ὧν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα ἔχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ περιπατῶμεν, εὐηγγελίζετο συνεχῶς εὐαγγέλια ξένα καὶ πρωτόκουστα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀρξάμενος τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ διὰ τῶν λέξεων!

«Πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ». (Μάρκ. 1, 14, —15). Ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξεκρέμαντο οἱ ὄγλοι, ἀναβοῶντες ἐν βαθυτάτῃ κατανύξει ἐκάστοτε: «Οὐδέποτε ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος». Πρὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ βλέμματος ἔφευγον ἐν τρόμῳ τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα, ἀνομολογοῦντα τὴν θεότητα αὐτοῦ, ἐν δὲ ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐκράτει τὰ νήματα τῶν πολυπλόκων τῆς φύσεως νόμων, οὓς ἐκάστοτε μετεκίνει κατὰ βούλησιν ὡς ἔμπειρος μηχανικὸς τὰ ἴδια κατασκευάσματα, πρὸς ὄφελος πάντοτε καὶ ἰατρείαν τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος. «Διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας» (Πράξ. 10, 38), ἐπὶ ἐκάστης δὲ τῶν σελίδων τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπιγέγραπται: Ἀγάπη, ἀγιότης. Τὸ ὕψος καὶ τὴν θεότητα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ οὐδεὶς ποτε τὸν νοῦν ἐχόντων διημφισβήτησεν, εἷς δὲ τῶν νεωτέρων ὀρθολογιστῶν γράφει πού ἐπὶ λέξει τάδε! «Ὁ Ἰησοῦς δημιουργεῖ μίαν νέαν ἀτμόσφαιραν, ἐπιλάμπουσαν, ὡς ἡ ἡμέρα, εὐρεῖαν, ὡς ὁ οὐρανός, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν θνητῶν ὑπερφουμένην!» Τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελεσθέντα θαυμάσια, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐκ τῶν νεκρῶν Ἀνάστασις αὐτοῦ, ἡ εἰς οὐρανούς ἄνοδος, καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ Παρακλήτου, εἰς τὸν κόσμον ἀποστολή — διὰ τοὺς μὴ ἐπιπολαίως καὶ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῶν παθῶν καὶ τῆς προκαταλήψεως ἐρευνῶντας αὐτὰ εἰσι βεβαιωμένα διὰ πάντων τῶν δυνατῶν μέσων, κατὰ παντὸς δὲ ἀπιστοῦντος στεντορία διὰ τῶν αἰώνων βοᾷ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσάντων» αὐτοῦ καὶ τὴν ἰδίαν μαρτυρίαν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος κυρωσάντων, τρανοφθόγγως κηρύττουσα: «Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν... Καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες, ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος» (Ἰωάν. 1—1=4 καὶ 2. Πέτρ. 1, 16).

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, φιλόμουσος ἐμῆγυρις, ὁ ἐν ἀρχῇ λόγος, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεός, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ γενομένη θεία ἀποκάλυψις—ἰδοὺ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης ἐκείνης, ἥτις χριστιανικὴ θεολογία καλεῖται. Λέγομεν τὸ κύριον—διότι τὸ πρόσωπον τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος Χριστοῦ, τὸ μέγα καὶ ὑπερφυσικὸν γεγονός τῆς τοῦ Θεοῦ—Λόγου ἐνανθρωπήσεως, ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν, τὸ κέντρον τῆς ὅλης χριστιανικῆς θεολογίας, τὴν φωτεινὴν ἐστὶν πάσης καθόλου ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις — τῆς τε φυσικῆς καὶ ὑπερφυσικῆς, τῆς τε πρὸ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐν Χριστῷ. Τὸ θεανδρικὸν πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ ἀφετηρίαν τῆς χριστιανικῆς θεολογίας, καθ' ὅλους τοὺς κλάδους αὐτῆς, καὶ δὴ πρῶτον: Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστὶ τὸ κέντρον ἐν ᾧ συνέχονται ὁμοῦ Παλαιά τε καὶ Καινὴ Διαθήκη, διότι αὐτός ἐστὶν ἡ προσδοκία τῶν Προφητῶν, καὶ ἡ πλήρωσις τῶν Ἀποστόλων, αὐτός ἐστὶν ἐπομένως ὁ διανοίγων τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς, καὶ αὐτός ἐστὶν ὁ πολιὸς ἀστὴρ, πρὸς ὃν ὀφείλει νὰ ἀτειχῇ ὁ τὸ πέλαγος τῶν γραφικῶν μελετῶν διανύων ἐξηγητὴς θεολόγος. Τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνσαρκωθέντος Θεοῦ Σωτῆρος ἀποτελεῖ ἐφεξῆς τὸ κέντρον καὶ τὴν βάσιν τῆς χριστιανικῆς Δογματικῆς καὶ Ἠθικῆς, ἐκ λόγῳ τοῦ συστηματικοῦ τῆς θεολογίας κλάδου. Τὸ αὐτὸ πρόσωπον τοῦ Λυτρωτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ἡ ἀφετηρία, ἐξ ἧς ὁρμάται, καὶ ἡ φωτεινὴ στήλη, ἀφ' ἧς φωτίζεται ἡ λεγομένη ἱστορικὴ θεολογία, ἥτις κατ' οὐσίαν οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἡ μετὰ φιλοσοφικῆς σκέψεως ἐπισκόπησις τῆς βαθμιαίας ἐν τοῖς ἀνθρώποις προαγωγῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κηρυχθείσης βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς βαθμιαίας ἐν τῷ κόσμῳ ἐπεκτάσεως τοῦ Θεοῦ ἐκείνου πυρός, ὅπερ ὁ Κύριος ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ὅπερ, ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγεν, «ἤδη ἐπ' αὐτοῦ ἀνήβη». Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τέλος, ὁ ἀκρότατος Προφήτης, Ἀρχιερεὺς καὶ Βασιλεὺς, ἐστὶ τὸ ὕψιστον πρότυπον καὶ ἡ ἔμπνευσις τοῦ τετάρτου καὶ τελευταίου τῆς θεολογίας κλάδου, τοῦ πρακτικοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λοιπὸν λεχθέντων δῆλον καθίσταται ποῖον εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας. Ἀντικείμενον αὐτῆς ἐστὶν ἡ Θεία Ἀποκάλυψις καὶ δὴ ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ γενομένη, ὅστις εἶνε τὸ πλήρωμα τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν. Ἐπειδὴ δὲ περιεχόμενον τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἐστὶ κυρίως ἡ ἐπίλυσις τῶν ὑψίστων τῆς ἀνθρωπότητος προβλημάτων, οἷα τὰ περὶ Θεοῦ,

Κόσμου, καὶ ἀνθρώπου, καὶ δὴ τὰ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τοῦ τελευταίου τούτου, εὐδὴλον, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Θεολογία ἐστὶν ἡ διερμηνεύς τῆς ἐπιλύσεως τῶν ὑψίστων τούτων προβλημάτων, ἅτινα εἰς μάτην διὰ τῶν αἰώνων ἀπεπειράθη καὶ πειρᾶται νὰ λύσῃ τὸ φιλοσοφοῦν τῆς ἀνθρωπότητος πνεῦμα, εἰς τὰς ἰδίας ἀσθενεῖς δυνάμεις ἀφιέμενον. Ἐξ ὧν τῶν ἐπιστημῶν μόναι ἡ Θεολογία καὶ ἡ Φιλοσοφία, ὡς γνωστόν, ἔχουσιν ὡς ἴδιον καὶ κύριον ἀντικείμενον τὴν ἐπίλυσιν τῶν αἰώνιων τούτων προβλημάτων, καθ' ὅτι ἐκάστη τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν περιορίζεται εἰς ὠρισμένον κύκλον γνώσεων καὶ ἐρευνῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μερικωτέρου καὶ οὐχὶ γενικοῦ χαρακτήρος. Μόναι ἡ Θεολογία καὶ ἡ Φιλοσοφία σκοποῦσι τὴν μόρφωσιν γενικῆς καὶ συστηματικῆς τοῦ σύμπαντος ἀπόψεως, καθ' ἣν νὰ ὀρίζεται ἡ τε ἀρχή, ἡ ἀξία, καὶ ἡ πρὸς ἄλληλα σχέσις τῶν καθέκαστα ἐν τῇ κτίσει καθόλου, καὶ νὰ ἐξάγωνται τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸν βίον πρακτικὰ συμπεράσματα. Ὑπάρχει ὁμοῦς οὐσιώδης διαφορὰ μετὰ τὴν Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας ὡς πρὸς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ῥηθέντων ὑψίστων προβλημάτων καὶ τὴν ἐξαγωγήν τῶν ἐξ αὐτῶν πρακτικῶν συμπερασμάτων. Καὶ δὴ πρῶτον—ἡ μὲν Φιλοσοφία ζητεῖ τὴν ἐπίλυσιν τῶν αἰώνιων προβλημάτων, στηριζομένη ἐπὶ μόνῃς τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ πείρας, ἥτις, ὡς κάλλιστα γινώσκουσιν οἱ περὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας διατρέψαντες, ὑπῆρξεν ἀείποτε ἐπισφαλής, ἐνῶ τοῦναντίον ἡ Θεολογία, χωρὶς ποσῶς νὰ ἀποκλείῃ τὴν ἐλευθέραν τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου ἐρευνάν, βασίζεται κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῶν δεδομένων τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Ἄλλαις λέξεσιν, ἡ μὲν πρώτη ἀναχωρεῖ ἐκ βάσεως ἀνθρωποκεντρικῆς, ἡ δὲ δευτέρα ἐκ βάσεως Θεοκεντρικῆς. Ὁ χριστιανὸς θεολόγος, ὡς γινώμονα ἑαυτοῦ ἔχει πάντοτε τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου:

«Πάντα ὑμῶν ἐστὶ, ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ»! (Κορ. 3, 23.). Δεύτερον—ἡ μὲν Φιλοσοφία, καθὼς ἐπιστήμη καθαρῶς θεωρητικὴ στηρίζει τὸ ἴδιον σύστημα ἐπὶ ἀπλῶν θεωριῶν, ἐνῶ ἡ Θεολογία βασίζεται ἐπὶ τοῦ ἔξωθεν θετικῶς δεδομένου, ὁποῖόν ἐστὶν ἡ Θεία Ἀποκάλυψις, καὶ εἶναι ἐπομένως ἐπιστήμη θετικὴ. Ἐντεῦθεν αἱ συχναὶ πρὸς ἄλληλα ἀντιφάσεις τῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν συστημάτων, ὧν ὡς τὰ πολλὰ τὸ δεύτερον ἐστήρικται ἐπὶ τῆς ἀνασκευῆς τοῦ πρώτου, τὸ τρίτον ἐπὶ τῆς τοῦ δευτέρου καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς. «Καὶ δὴλον ἄρα, ὅτι ἡ ῥήτρα.» «Philosophia veritatem quaerit, Theologia invenit» τόσον σαφῶς, ὅσον καὶ συντόμως

παρίστησι τὴν μετὰ τῶν δύο τούτων, λίαν συγγενῶν ἄλλως ἀλλήλαις, ἐπιστημῶν οὐσιώδη διαφοράν.

(ἔπεται συνέχεια).

ιεροδ. Ἀθανάσιος Πιπέρας,
Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας.

ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Μερόπη Γεωργίου Κοκκινάκη, θυγάτηρ Γρηγορίου Μηλιαῶου, ὑπήκοος Ἑλληνίς, τέως μὲν κάτοικος Ὁδησοῦ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊκῇ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς Γεωργίου Παντελεῆ Κοκκινάκη, Χίου τὴν πατρίδα, ὑπηκόου Ἑλλήνος, ἐμπόρου τὸ ἐπαγγελμα καὶ ἐν Ὁδησῶ διαμένοντος, ἐναγομένη ἐπὶ ἐγκαταλείψει τοῦ συζυγικοῦ οἴκου καὶ διαμονῇ ἐν ἄλλοτρίῳ, καὶ ἐπὶ ἀναστροφῇ μετὰ ξένου ἀνδρὸς. Προσπεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγή περὶ διαζυγίου θεωρηθῇσεται ἐρήμην αὐτῆς. Ἡ παρούσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Ἀπριλίου 1900

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Κορυθαῖος ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἀνθίμος Π. Ὁρφανίδης

Ὁ, τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον αὐτῆς ἡμερῶν.

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἀνθίμος Π. Ὁρφανίδης.

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Τῇ προσεχῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος, 7 Μαΐου, τελεσθήσεται ἐν τῇ ἱερᾷ νοσοκομειακῇ Μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βελουκλίου, ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συγόδου, ἡ ἐπέτειος Πατριαρχικῆ καὶ Συνοδικῆ λειτουργία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀοιδήμων κτιτόρων, εὐεργετῶν, δωρητῶν καὶ συνδρομητῶν τῶν Ἑθν. Φιλ. Καταστημάτων καὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς διαληφθεῖσι καταστήμασι κεκοιμημένων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ἐν Γαλατῇ, τῇ 2 Μαΐου 1900.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου
τῶν Ἐθνικῶν Φιλ. Καταστημάτων

Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. Мечникова

1948

HE OHY

878863

07/04/23

Π. III - 726258